НАРОДНА СКУПШТИНА

II РЕДОВНИ САСТАНАК	7. ОКТОБРА 1910. ГОДИНЕ	III РЕДОВАН САЗИВ ПЕРИОДЕ 1908—1911. ГОД.

II РЕДОВНИ САСТАНАК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК:

Андра Николић

СЕКРЕТАР:

Благоје М. Илић

Присутни су били сва г. г. Министри сем Министра Војног и Министра Грађевина.

Почетак седнице у 9·20 часова пре подне.

Председник, **Андра Николић**. — Отварам II редовни састанак Народне Скупштине.

Изволте чути протокол прећашњег.

Секретар, **Благоје М. Илић** чита протокол II предходног и I редовног састанка.

Председник, **Андра Николић**. — Има ли примедаба на протокол? (Нема).

Објављујем да је протокол примљен.

Господо посланици, ми смо сви са најживљим интересовањем пратили извештаје о болести Његовог Краљевског Височанства, Престолонаследника, Александра.

Према томе, што је Скупштина у почетку рада, познато је да до данас нисмо могли имати седнице. Данас, кад ступамо у редован рад, ја сматрам за дужност и ја сам уверен да ћу одговорити једнодушном осећању целе Народне Скупштине, кад предложим: да Народна Скупштина у свом протоколу запише, да она с најживљим саучешћем дели узнемиреност и тешку бригу, која је обузела Наш Краљевски Дом услед ове болести, и да Народна Скупштина изјављује најтоплије жеље за што скорије оздрављење Његовог Краљевског Височанства. (Чује се са свих страна: „Тако је!").

Ја се надам да ће Народна Скупштина одобрити ово, и молим да ме Скупштина овласти да Његовом Величанству Краљу лично поднесем изјаву, коју је сад Скупштина учинила.

Одобрава ли Скупштина ово? (Одобрава.)

Сад изволте чути молбе и жалбе из народа.

Секретар, **Милош Трифуновић** чита:

Бр. 1852. — *Јован И. Анганијевић* трг. агент из Ниша, жали се на перад Ужичког Првостепеног Суда и моли Скупштину да нареди Суду да му се изда решење по његовој жалби противу решења начелника ср. пожешког.

Бр. 1879. — *Станоје Ј. Нешчић* из Сукова, моли да му се исплати 209 дин. на име процењене оштете од града у 1907. години.

Бр. 1880. — *Анта Драговић* из Боровца моли да се ослободи дужне порезе.

Бр. 1953. — *Ристо Василић* учитељ из Дубља моли да му се извесне године, које је провео као наставник Занатлиске Школе у Пожаревцу, признаду у сталне године учитељске службе за пензију и повишицу.

Бр. 1957. — *Митар Ђ. Трифковић* професор Крушевачке гимназије, моли да му се извесне године које је провео као предавач у Старој Србији признаду у године указне службе.

Бр. 1959. — *Андреја Миливојевић* артиљер. поручник у пензији, моли да се поништи решење Главне Контроле од 15. априла 1908. год. којим му је погрешно регулисана пензија.

Бр. 1962. — *Радош Пауновић* рачуноиспитач Главне Контроле, моли да му се урачуна у указне године службе време које је провео као вршилац дужности порезника.

Бр. 1963. — *Константин Мазаловић* учитељ у Букову, моли да му се извесне године службе урачунају у сталне за повишицу и пензију.

Бр. 1964. — *Никола К. Поповић* учитељ у Преображењу, моли да се његова молба поднета Скупштини узме у рад.

Бр. 1965. — *Ђира Миленковић* из Пожаревца, моли за помоћ.

Бр. 1966. — *Грађани Општине Буковичке* у срезу подгорском, моле да се њихова молба раније поднета Скупштини не узима у рад.

Бр. 1967. — *Петар Милетић* учитељ, моли да се његова раније поднета Скупштини молба узме у рад.

Бр. 1968. — *Добросав Матић* из Придола ср. рачански, моли да се ослободи казне којом је кажњен од стране Монополске Управе.

Бр. 1969. — *Глигорије Крајчић* учитељ из Мокрог Луга моли да му се извесно време, које је провео ван службе урачуна у сталне године учитељске службе.

Бр. 1971. — *Мијајло Даниловић* учитељ у Батуши, моли да му се призна у године сталне учи-

тељске службе време од 1. јануара 1902. до 1. јануара 1905. године.

Бр. 1974. — *Милан С. Шиљак* свештеник — професор — из Ваљева, моли да му се урачуна у године указне службе време од 3 године, које је провео као учитељ српске школе у Босни и Херцеговини.

Бр. 1975. — *Костадин Мазаловић* учитељ у Букову, моли да му се време проведено као учитељ у Ст. Србији и привремени учитељ у Србији урачуна у године за пензију и повишицу.

Бр. 1977. — *Љубомир Првенчанин* админ. фактор Држ. Штампарије, моли да му се извесно време проведено као неуказног фактора урачуна у указне године службе.

Бр. 1978. — *Јаков А. Ненадовић* управник казн. завода из Ниша, моли да му се време од 8 год. проведено у Црној Гори као официр, и 11 месеци подчродничке службе у српској војсци урачуна у године указне службе.

Бр. 1979. — *Младен и Тодора Стојановић* из Хума ср. нишког, моли Народну Скупштину за новчану помоћ.

Бр. 1980. — *Грађани Пунномокница вароши Текије*, моле за решење да се општина текијска ослободи од плаћања дуга Управи Фондова за суму од 50.000 дин. са интересом који је учинила још 1890. год. око грађења цркве у Текији.

Бр. 1981. — *Чедомир Жујовић* из Руковца ср. космајског, моли као сирома човек да му се одреди ма какова новчана помоћ, или да се нареди господину Министру Финансија те да га постави у ма какву службу при Управи Монопола или Фабрици Дувана.

Бр. 1986. — *Атанасије Јунгић* званичник железничке дирекције, моли да му се извесне године учитељске службе које је провео у неослобођеним крајевима као учитељ урачунају у сталне године службе.

Бр. 1988. — *Белка Прокића* удова из Београда, моли за новчану помоћ.

Бр. 1989 — *Милеса Ф. Дачековић* удова из Београда, моли за новчану помоћ.

Бр. 1990. — *Дмитар Јовичић* учитељ из Ужица, моли да му се урачуна у године службе за пензију и повишицу време од 29. јула 1899. до 15. септембра 1910. год.

Бр. 1992. — *Владимир Ст. Стевановић* порезник ср. орашког, моли да му се извесно време проведено као учитељу урачуна у године указне службе.

Бр. 1993. — *Школски одбор* основне школе у Вишњици, моли да се државно земљиште, на коме је подигнута школа, поклони школи вишњичкој или да се одобри да исто земљиште школа вишњичка исплати по цени коју Скупштина одреди.

Бр. 1995. — *Милоје Марјановић* војни инвалид, моли да му се издаје нова инвалидска потпора.

Бр. 1996. — *Јоца Драгић* учитељ из Болеча, моли да му се извесне године учитељске службе проведене у Босни, урачунају у сталне године учитељске службе за периодску повишицу и пензију.

Бр. 1997. — *Арса Ивановић* из Добрујевца, жали се Народној Скупштини на суд првостепени алексиначки, што не предузима ништа по оптужби противу председника и осталих чланова општине катунска, који су оптужени за фалсификат и издавање неистинитих уверења.

Бр. 1998. — *Цвета пок. Анђелка Радмиловића* из Ужица, моли Народну Скупштину, за извесну новчану помоћ.

Бр. 1999. — *Јован Милошевић* учитељ из Мерћеза, моли да му се извесне године, које је провео као учитељ у Старој Србији и Маћедонији, урачунају у сталне године учитељске службе с правом на пензију и периодску повишицу.

Бр. 2000. — *Нића Михаиловић* учитељица из Статовца, моли да јој се извесно време које је провела као учитељица у Ст. Србији урачуна у године учитељске службе с правом на пензију и повишицу.

Бр. 2001. — *Грађани села Врбице*, моле за наређење, да им се исплате реквизиционе признанице од 1876. године.

Бр. 2004. — *Катарина и Лука Рајковић* учитељи из Рогаче, моле да им се извесне године проведене у Ст. Србији урачунају у сталне године учитељске службе за пензију и периодску повишицу.

Бр. 2006. — *Светозар Ж. Михајловић* контролор Жељ. Дирекције, моли да му се извесно време, које је као кмет правник провео у општини Београдској, урачуна у године указне службе.

Бр. 2029. — *Бојан Билбија* из Београда, моли за новчану месечну помоћ да му се издаје из држ. касе на име надржавања.

Бр. 2030. — *Петар П. Гајевић* учитељ из Вел. Врбице моли, да му се извесне годиње учитељске службе урачунају у сталне године учитељске службе, а које је провео на страни.

Бр. 2031. — *Аврам Стефановић*, рачуноспитач Главне Контроле у пензији моли, да му се извесне године службе, које је без указа провео као порезник и књиговођа контролних мера, урачунају у године указне службе за пенсију.

Бр. 2037. — *Сима Богдановић*, учитељ из Памбуковице моли, да му се извесне привремене године учитељске службе урачунају у сталне године, које је провео као учитељски заступник.

Бр. 2038. — *Полексија Јоксимовићева*, учитељица моли, да јој се извесне године учитељ. службе урачунају у сталне године учитељ. службе.

Бр. 2041. — *Васа Т. Димитријевић*, ревизор Царинске Управе моли, да му се извесно време, које је провео као предавач у гимназији, урачуна у године указне службе.

Бр. 2042. — *Сретен А. Поповић*, шеф Царинске Управе моли, да му се извесне године службе, које је провео у Државној Штампарији као помоћник уредника и коректора, урачуна у године указне службе за пензију.

Бр. 2046. — *Аврам Вуковић*, десетар жељез. пруге из Грделице моли, да се његова молба, поднета Скупштини у прошлом сазиву, узме у рад.

Бр. 2047. — *Тодор Костадиновић*, из Малче, срез нишки моли да му се исплати угинули во.

Бр. 2048. — *Родољуб Ђ. Бујдић*, бив. чиновник Жељ. Дирекције моли да се његова жалба, поднета Скупштини прошле године, узме у рад.

Бр. 2049. — *Глигорије Стојковић*, из Лесковца моли да му се уступи имање на слободно уживање, које му је остало од оца.

Бр. 2050. — *Вукосав Симовић*, из Грошнице, ср. Гружанског, моли да му се исплати 286 дин. за процењено му земљиште за просечени сремски друм.

Бр. 2051. — *Аврам Вуковић*, десетар жељ. пруге моли да се његова ранија молба узме у рад.

Бр. 2057. — *Стојна удова Јевр. Миловановића*, из Крушевца моли за месечну ма колику помоћ ради издржавања.

Бр. 2059. — *Благоје Ж. Јовановић*, тежак из Ритопека, жали се на Управу Фондова која неће да плати порезу на имање његовог оца, које је продато за рачун Управе Фондова.

Бр. 5067. — *Милица Јовичић*, удова из Београда моли да јој се одреди ма колика стална месечна помоћ за издржавање.

Бр. 2069. — *Миљко Јелић*, бив. коњички официр моли да му се урачунају извесне године службе које је провео као подофицир.

Бр. 2070. — *Миленко Чабрић*, секретар Мин. Ун. Дела моли да му се уважи у године указане службе време од 1. октоба 1891. год. до 9. маја 1894. год. — 2 године 7 месеци и 8 дана, које је време провео као секретар сталнога окружнога одбора округа пиротског.

Председник, **Андра Николић.** — Све прочитане молбе и жалбе упутиће се одбору.

Изволте чути како су секције које су радиле 4. о. м. изабрале одборе.

Секретар, **Милош Трифуновић**, чита:

У Финансијски одбор изабрана су, ова господа:

I. Секц. Сретен Војић и Драгиша Васић.
II. Секц. Милорад Драшковић и Урош Ломовић.
III. Секц. Ђока Марковић и Мита Исаковић.
IV. Секц. Др. Воја Маринковић и Настас Петровић.
V. Секц. Коста Борисављевић и Јоца П. Јовановић.
VI. Секц. Коста Стојановић и Др. Лаза Пачу.
VII. Секц. Јован Жујовић и Др. Воја Вељковић.

Председник, Др. **Лаза Пачу.**

Секретари: Милорад Драшковић, Др. Војислав Маринковић и Урош Ломовић.

У одбор за издавање посланика суду изабрана су ова господа:

I. Секц. Павле Ружић.
II. Секц. Драгољуб Јоксимовић.
III. Секц. Драгутин Пећић.
IV. Секц. Др. Драгољуб Аранђеловић.
V. Секц. Атанасије Продановић.
VI. Секц. Сима Златичанин.
VII. Секц. Рака Филиповић.

Председник, **Драгутин Пећић.**

У одбор за посланичке предлоге изабрана су ова господа:

I. Секц. Прота Милан Ђурић.
II. Секц. Марко Трифковић.
III. Секц. Алекса Ратерац.
IV. Секц. Др. Драгољуб Аранђеловић.
V. Секц. Стеван Новаковић.
VI. Секц. Павле Маринковић.
VII. Секц. Јосиф Бојиновић.

У одбор за разгруписавање општина, изабрана су, ова господа:

I. Секц. Петар Станковић.
II. Секц. Милован Недић.
III. Секц. Љубомир Марковић.
IV. Секц. Гаја Милорадовић.
V. Секц. Никола Цакић.
VI. Секц. Пејча Цветановић.
VII. Секц. Милисав Чолић.

Председник, **Гаја Милорадовић.**

Председник, **Андра Николић** — Изволите сад чути законски предлог о сремским и градским судовима.

секретар, **Благоје М. Илић** чита:

МИ

ПЕТАР I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашега Министра Правде, а по саслушању Нашега Министарског Савета решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш Министар Правде да Народној Скупштини, сазваној у трећи редовни сазив на дан 1. октобра 1910. године, поднесе на решење: предлог закона о сремским или градским судовима.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

2. октобра 1910. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

Министарство Правде
Бр. 15429.
2. октобра 1910. год.
у Београду.

Народној Скупштини

У вези писма од 1. априла о. г. бр. 4744. а овлашћен приложеним указом Његовог Величанства Краља од 2. октобра о. г. Бр. 15410., част ми је поднети Народној Скупштини „пројекат закона о сремским или градским судовима“ и предложити да га изволи усвојити.

Част ми је приложити овоме акту: један примерак поменутог пројекта, моје писмо од 12. фебруара 1910. год. Бр. 2521., упућено Државном Савету у коме су изложени мотиви за израду овога пројекта и мишљење Државног Савета о овоме пројекту од 10. марта 1910. год. бр. 2395.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о сресним или градским судовима

Опште одредбе.

§. 2.

Овим законом установљавају се сресни или градски судови, као надлештва са опредељеном надлежношћу.

§. 2.

Седиште је среског или градског суда у сресном месту или граду за који је он надлежан; а ако је он надлежан за више срезова, онда у сресном месту једнога од њих; и ако је надлежан за који гред и срез, онда у месту тога града.

§. 3.

Под помесну (територијалну) надлежност среског суда могу доћи један или два административна среза, а под помесну надлежност градског суда може доћи поред града један или два оближња среза.

Град Београд имаће два суда са подељеном надлежношћу: један ће вршити само кривична ислеђења, а други извршења свих послова предвиђених овим законом осем кривичних ислеђења.

§. 4.

На предлог Министра Правде, а по саслушању Министарског Савета установљаваће се Краљевим Указом сресни и градски судови, у коме ће бити означена њихова надлежност помесна (територијална) и пословна (материјална), предвиђена овим законом, где то буде потребно.

§. 5.

Старешина је среског или градског суда један судија, са квалификацијама и рангом судије Првостепеног Суда; он има независност и сва права судије Првостепеног Суда, само што за њега, кад се кандилује за народног посланика важе наређења чл. 17. закона о изборима народних посланика.

Избор његов и постављање врши се на исти начин као и код судије првостепених судова.

Судија среског или градског суда не може по молби бити премештен за судију Првостепеног Суда, већ је потребно да за то место буде кандидован по закону о судијама.

Поред судије, постоје као помоћно особље: писари, који се постављају Краљевим Указом, и потребан број практиканата, које поставља Министар Правде.

Писари имају плату, сва права и дужности које имају и писари првостепених судова.

Они се постављају првенствено из реда свршених правника, а у недостатку оних могу бити постављена и друга лица која имају опште погодбе за државног чиновника по закону о чиновницима грађанског реда, а уз то да су свршили четири разреда гимназије или реалке, или другу какву стручну школу у земљи или на страни.

Судија, писари и практиканти имају права на стан или станарину, као што је имају начелници сресни односно писари сресни и њихови званичници, сообразно финансијском закону за сваку годину.

Поред тога судија и писари имају право на додатак ради путовања који је раван додатку среског начелника, односно писара полицијских, ако у надлежност суда при коме су улази и који срез, сообразно закону о трошковима управних власти.

Потребне зграде за канцеларије, притворе и за станове судија, писара и званичника даће или ће подићи дотичан срез или град у коме је седиште среског или градског суда а где је судија за град и срез или за више срезова, онда сваки од њих сноси трошкове за то подједнако.

§. 6.

Кад је судија спречен у вршењу дужности га замењује који од писара, кога он буде писменом наредбом одредио. Тај писар мора бити свршени правник.

§. 7.

О сукобу сресних или градских судова међу собом или другим властима решава Касациони Суд.

§. 8.

Сресни или градски судови у међусобним односима и у односима према другим властима имају самосталну службену преписку као и права да издају непосредне наредбе приватним лицима, општинским судовима и полицијским властима у кругу своје надлежности; а деловодство и администрацију врше по законима и прописима који важе за првостепене судове.

За неодазивање приватних лица наредбама њиховим вреди пропис §. 327. т. 1. казн. законика у случају казну нариче сресни односно градски судија, или његов заступник. Осуђени има право жалбе надлежном првостепеном суду у року од три дана по саопштењу пресуде. Првостепени суд, према доказима, одобрава или поништава пресуду, а може је и преиначити. У случају поништаја пресуде примедбе првостепеног суда обавезне су за среског или градског судију. Одлука првостепеног суда којом пресуду среског или градског судије одобрава или преиначава извршна је. За општинске и државне власти наступа у претходном случају дисциплинска одговорност. Право кажњења припада надлежном министру према представци среског или градског суда.

За неуредно извршење наредаба од стране општинских органа одговоран је лично председник или његов заменик са деловођом.

За ону неуредност може судија по изузетом изјашњењу казнити дотичног председника или заменика му и деловођу, ако се не оправда, дисциплински новчаном казном од 5 до 50 динара у корист државне касе.

Против ове пресуде може се изјавити жалба, у року од три дана по саопштењу, првостепеном суду, надлежном за срез или град у коме је општина кажњених органа општинских. Првостепени Суд, према доказима, пресуду одобрава, или поништава а може је и преиначити. У случају поништаја пресуде примедбе првостепеног суда обавезне су за среског или градског судију. Одлука првостепеног суда којом пресуду среског или градског судије одобрава или преиначава извршна је.

§. 9.

Сремски или градски суд има свој печат чији ће облик и величину прописати Министар Правде.

Надлежност и послови.

§. 10.

У надлежност сремских или градских судова спадају:

I

Истраге злочиних и преступних дела, предвиђених у части другој криминалног (казнителног) законика.

Истрага се врши по закону о истражним властима и законику о поступку судском у кривичним делима.

Општинске и полициске власти биће и на даље дужне да истражују злочинства и преступљења, да се старају да се трагови каквог кривичног дела не изгубе и да криваац не утече, и о свему известе у року од 24 сата надлежни сремски или градски суд, који ће даљи рад на кривичном испитивању предузети, ако га сам већ није предузео.

Општинске и полицијске власти биће помоћни органи сремских или градских судова у истраживању кривичних дела.

Право решавања о отпочињању кривичне истраге и о притвору окривљеног лица припада искључиво сремском или градском суду, а не полицијској власти.

Наређење § 22. зак. о пост. суд. у крив. делима престаје важити за оне срезове и градове од дана кад за исте срезове и градове буду постављене сремске или градске судије.

Одредбе закона у штампи овим се законом не мењају.

II

1. Извршења извршних решења и пресуда првостепених судова и извршних пресуда Апелационог Суда изречених:

а) по законику о поступку судском у грађанским парницама (осем извршења пресуда по потраживањима Управе Фондова).

б) по законику о поступку судском у кривичним делима, у колико се односе на грађанско-правне досуде.

2. Извршења извршних решења и пресуда првостепених судова, изречених по закону о таксама, закону о накнади штете причињене паљевином, злонамерним поништајем туђих ствари и крађом, по закону о старатељству и другим специјалним законима, у колико се односе на наплату новчаних осуда;

3. Извршења пресуда избраних судова и духовних судова по грађанској части;

4. Извршења пресуда берзанског суда по чл. 144. статута Београдске Берзе;

5. Извршење извршних решења и пресуда свих административних власти по новчаним осудама, и

6. Извршења пресуда изречених по §. 8. овога закона.

Сва ова извршења вршиће се по прописима главе осамнаесте (XVIII) законика о поступку судском у грађ. парницама, а пресуде берзанског суда Београдске Берзе по прописима статута исте берзе.

7. Извршења решења првостепених судова о удејствовању забрана, притвора дужника и обуставе, придржавајући се законских прописа предвиђених у глави 14. законика о поступку судском у грађанским парницама.

8. Извршења решења првостепених судова о попису стецишних маса, као и наредба о продаји стецишних имовина, према одредбама закона о стечајном поступку.

III

Вештачења по наредбама првостепених судова у смислу §§. 252. — 260. зак. о пост. суд. у грађ. парницама.

IV

Достављање судских пресуда и решења по глави тринаестој законика о поступку судском у грађанским парницама, и,

V

Све што би се доцније којим законом ставило у дужност сремског или градског суда.

§. 11.

Послове сремског или градског суда могу по наредби судије вршити и писари самостално.

§. 12.

Касом сремског или градског суда рукује писар, кога судија одреди по правилима која ће прописати *Министар Правде* у договору са *Главном Контролом.*

Он је одговоран Главној Контроли по закону о уређењу Главне Контроле и законским прописима о рачунополагачима, и прописаним правилима.

§. 13.

Сремски или градски суд осем осталих књига има и Контролник у који ће се сваког дана заводити сви предмети који су дошли на рад, коме су предати од чиновника, како су кад свршени, да ли је и кад одлука о тим предметима од првостепеног суда поништена и т. п.

Контролник оверава сваког дана сам судија или његов заступник.

Надзор.

§. 14.

Сремски или градски судови стоје под надзором Министра Правде.

Министар Правде врши овај надзор преко инспектора Министарства Правде који сваку неправилност у раду сремског или градског судије доставља Министарству Правде.

§. 15.

Сремски или градски судија као старешина суда брине се о томе, да се сви подручни му послови марљиво и на време свршавају; он се стара о одржању реда у суду и води надзор о владању писара и практиканата, на дужности и изван ове, и има

право њиховог казњења, сходно закону о чиновницима грађанског реда, и на свршетку сваке године подноси Министру Правде кондуитни лист о о самим писарима и практикантима.

За среске или градске судије подноси Министарству кондуитне листе инспектор Министарства Правде.

§. 16.

Односно одговорности среских или градских судија важе одредбе главе VI. закона о судијама, у вези са наређењима Устава, но тако да све тамо предвиђене казне изриче само Касациони Суд у својој општој седници а по тужби Министра Правде.

Прелазна наређења.

§. 17.

Установљење среских или градских судова и постављање среских или градских судија извршиће се у року од пет година, од дана кад овај закон ступи у живот у целој земљи за све срезове и градове; а у току овог времена установљаваће се ови судови поступно за поједине срезове и градове.

Територијална надлежност каквог среског или градског суда, може се мењати указом Краљевим на предлог Министра Правде, а по саслушању Министарског Савета; само што променом те надлежности судија среског или градског суда не може нити лишен свог звања нити премештен, без свога пристанка, у друго место, које није место дотадашњег среског или градског суда.

§. 18.

У року од три месеца од дана Краљевог Указа о установљењу кога среског или градског суда, сви предмети који спадају у његову надлежност, а буду се налазили код других власти, имају му се предати на рад.

Изузимају се предмети извршених продаја против којих постоји жалба, који ће се предмети предати суду, као решење о продаји код надлежног првостепенег суда извршним постане.

§. 19.

Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потпише, а обавезну снагу задобија од дана кога се обнародује у Службеним новинама.

Министарство Правде
Бр. 2521.
12. фебруара 1910. год.
у Београду.

Државном Савету

После ступања Устава од 1888. год. у живот, приступило се остварењу раније тежње, да се од полицијске власти одузме извиђање злочинстава и преступа и суђење иступа. Ово је постигнуто законом о истражним судијама од 17. априла 1890. год., који је у чл. 18. утврдио надлежност истражних судија. Али овај закон, који није био потпуно ни остварен, био је ускоро укинут. Полицијске власти добиле су своју стару надлежност, и ствар је остала на томе све до данашњих дана. У том правцу, да би се закон о истражним судијама поново вратио у дејство, није урађено ништа, и ако постоји опште уверење, да се овом стању треба да учини крај пошто су полицијске власти својим другим дужностима спречене да тачно отправљају дужности истражног судије, и пошто се сама ова дужност не слаже са дужношћу полицијских власти.

Иста незгода с полицијским властима показала се и у погледу извршења грађанско-правних потраживања по одлукама разних власти. Да би се овоме помогло чињени су извесни покушаји у томе, да се извршења пренесу на судску власт, у чији делокруг она имају и да дођу.

У 1891. год. учињен је први покушај са израдом једног законског пројекта „о среским судовима", који је среске судове огласио за надлежне за извиђање, решавање и суђење грађанских и кривичних дела мање важности (сообразно чл. 152. Устава) и извесне друге послове (више неспорне природе); а у кривичном правцу за испеђење злочинстава и преступа.

Извршења пресуда по грађанско-правним потраживањима нису обухваћена овим пројектом.

Ну овај пројекат није отишао даље из Министарства Правде.

Озбиљнији покушај у овом правцу учињен је у 1904 год. када је израђен предлог закона о допунама у закону о устројству првостепених судова, којим се установљавају нарочити „судски извршиоци" код сваког првостепеног суда (пројект упућен Државном Савету 3. јануара 1905. год. год. МП№ 52 о коме је Савет дао мишљење у акту од 25. јануара 1905. год. № 569.) у вези предлога закона о изменама и допунама у законику судском у грађанским парницама који је послат Државном Савету на мишљење актом МП№ 10.992. од 17. новембра 1904. год. и о коме је Савет дао своје мишљење у акту од 22. децембра 1904. год. бр. 9662.

Али и од овог покушаја није било ништа.

Министарство Правде у 1905. години израдило је нов пројекат закона о изменама и допунама у законику о грађанском судском поступку, који се односи опет на извршења. Тај је пројекат упућен Државном Савету актом МП№ 9310. од 19. септембра 1905. год., о коме је Савет дао своје мишљење у акту од 21. октобра 1905. год. бр. 7606.

Овај је пројекат био поднет и Народној Скупштини, но тамо није решен.

После тога у 1907. год. вратило се опет на идеју о среским судовима са надлежношћу, која им је дата у пројекту закона, упућеног Државном Савету актом МП№ 15.264 од 28. децембра 1907. год. и о коме је Савет дао своје мишљење у акту од 14. марта 1908. године № 1704. Али ни овај пројекат није постао законом.

Овај последњи пројекат о среским судовима није исто огласио за надлежне за вођење кривичне истраге због злочинстава и преступа, већ се задржао само у области грађанског права, где му је опет надлежност однеђ велика.

Узевши у озбиљну оцену потребу, да се од полицијских власти одузме дужност истражног и извршног органа, ја сам дошао до следећег уверења:

а) да се нарочитим законским пројектом имају изменити садашње одредбе закона о поступку суд-

ском у грађанским парницама, које говоре о извршењима, тако да се новим одредбама створи материјална могућност за брже и сигурније извршење наплате по грађанско-правним потраживањима.

б) да се изради један пројекат закона о нарочитој власти судској, која би била надлежна за она извршења.

в) да ова извршна власт буде истовремено надлежна у кривичном правцу за вођење истраге због злочинства и преступа.

Сви до сада израђени пројекти не одговарају овом циљу:

На њима је потребна коренита измена, која је изазвала израду новог „пројекта закона о сре́ским или градским судовима", који би били надлежни за извршења за која су по напред поменутом пројекту имали да буду надлежни „судски извршиоци", и за вођење кривичних истрага за које би биле надлежне нарочито истражне судије.

При изради приложеног пројекта законика о сре́ским или градским судовима руководио сам се овом основном идејом: да је врло скупоцена и врло тешко изводљива ствар о остварењу одвојених установа: истражних судија — и извршних одељака. С тога сам пристао извођењу онога што је најнужније и спајању, бар за прво, ма и дуже време, ових двеју установа уједно. Отуда и смањивање круга надлежности и у грађанско-правном и у кривично-правном правцу, наиме свођења надлежности само на вођење истраге због злочинстава и преступа и на извршења грађанско-правних одлука, како је то пројектом предвиђено.

Све врсте суђења, како је раније закон о истражним судијама предвиђао, и како пројекти о сре́ским судовима предвиђају, изостављене су из овог пројекта за први мах, док се ова установа одомаћи и покаже корисне резултате у надлежности, која јој се оним пројектом даје.

Израђени пројекат о сре́ским или градским судовима стоји у вези са пројектом закона о судијама (у опште), који одвојено подносим Савету на оцену, и пројектом о изменама у законику о поступку судском у грађанским парницама, који је морао поново бити прерађен према пројекту закона о сре́ским судовима и који ћу накнадно послати Савету на оцену.

Не упуштајући се у детаљније излагање мотива, који су служили при изради овога пројекта закона о сре́ским судовима, јер се они дају лако из текста видети, мени је част умолити Државни Савет, да у смислу чл. 144. Устава изволи доставити ми своје мишљење о овом пројекту.

Прилажу се три примерка текста поменутог пројекта.

Министар Правде
К. Л. Тимотијевић с. р.

Државни Савет
Краљевине Србије
Бр. 2395.
13. марта 1910. год.
у Београду.

Господине Министре,

Државни Савет проучио је „Предлог законика о сре́ским или градским судовима", који сте му изволели послати на оцену и мишљење писмом Вашим од 12. фебруара 1910. године Број 2521., па је нашао:

Крајње је време било, да се „*извиђање злочина и преступа*" и „*извршења*" пренесу на судове, јер то и јесу судски послови. Тиме ће се у кривичним делима добити јача гарантија за изрицање правде, а за „*извршења*" боља заштита за реализање задобивених права по приватно правним потраживањима, јер су судови независни и стоје изван утицаја управне власти. Али како се предлогом поред „*извиђања кривичних дела*" и „*извршења*" стављају у надлежност „сре́ских судова" и *извршења забрана, прибележака, обустава и притвора дужника*"; а сем тога и „*попис по стечајним масама*" „*вештачења*" и „*доставе судских одлука*", то је основана сумња да ће сре́ски судија, ма колико био спреман и марљив, толике послове моћи савладати, те ће с тога неминовно настати претрпаност и застој, као што је сада, са малим изузетком, код полицијских власти.

То би се избегло, ако би се умножили првостепени судови, и извела установа „*истражних сре́ских судија.*"

По садашњој административној подели имамо 81 срез, а 26 првостепених судова (сем првостепеног београдског трговачког суда) са 126 судија и 26 председника, свега 152 судије. Ако би се за свака два среза установио по један првостепени суд, као што су судови у Зајечару, Краљеву, Нишу, Пожаревцу и Петровцу, онда би са градом Београдом имали 42 првостепена суда, више 16 судова. А ако би сваки суд састављен био од једног председника и четири судије, онда би за 42 суда требало са председницима 210 судија — више 58 судија, него што имамо сада у судовима.

У сваком првостепеном суду једном судији ваљало би оставити у надлежност искључиво *Извршења*", који би имао довољно помоћног особља за обављање тих послова, јер би одузимањем „извршења" од полицијских власти % отпало најмање 100 полицијских писара, који сада раде на извршењима.

За „извиђање злочина и преступа" за „извиђање и суђење иступа", сем чисто полицијских, и за „доставу судских одлука" требало би установити за свака два среза по једног истражног сре́ског судију.

Оваквом организацијом послови би се у првостепеним судовима брзо и тачно обављали, јер би судске области биле мање, а судови народу ближи. Установом „Истражних сре́ских судија" кривична дела брже би се и правилније извиђала, и било би јаче гарантије за изрицање правде по иступним делима.

По предлогу, за град Београд и сваки срез морало би се поставити најмање 82 судије. Установом још 16 првостепених судова било би више 58 судија, него што сада има, а са 42 „истражних сре́ских судија" било би више 100 судија. Од овога броја кад се одузме 82 сре́ске судије, колико би морало бити постављено по предлогу, онда би било само 18 судија више.

Тај број веома је незнатан према користи која би се овом организацијом добила. Али и кад би

државни буџет јаче оптерећен био опет правда не би била скупа, само кад је брза и добра.

Савет према овоме налази, да би требало напустити установу „среских судова“ каква се по предлогу хоће да изведе, и размислити да ли би било боље да се умноже првостепени судови и установе „истражне среске судије“.

Ну ако се нађе, да предлог треба усвојити, Савет налази да у њему ваља учинити ове измене и допуне:

1. Предлог носи назив „*Пројект законика о среским или градским судовима*“.

Савет мисли да је боље дати му назив:

„*Предлог закона о градским и среским судијама*“, јер би то одговарало надлежности, која се по њему одређује среским и градским судијама.

Сем тога редни бројеви појединих одредаба имају знак §-а. То је усвојено било у нашем старијем законодавству, а у новијем сви закони махом именују поједине одредбе „члановима“ па би ваљало то и у овоме предлогу усвојити.

2. Према измењеном називу чл. 1. требало би редиговати овако:

„*Овим законом установљавају се среске и градске Судије, са одређеном надлежношћу*“.

3. Чл. 2. боље је да гласи:

„*Седиште је среског и градског судије у среском месту или граду, за који је он надлежан. Ако је сресни судија надлежан за више срезова, онда у среском месту једнога од њих; а ако је надлежан за који град и срез, онда у месту тога града*“.

4. У чл. 3. у првом реду првога става, место речи „*суда*“ ставити „*судије*“, а у трећем реду после речи „градског“ место речи „*суда*“ ставити „*судије*“ јер то одговара измењеном чл. 1.

На крају тога става, после речи „*среза*“ место тачке, ставити запету, и додати: *што ће се одредити Краљевим Указом на предлог Министра Правде а по саслушању Министарскога Савета.*

У другом ставу истога члана у последњем реду речи „*кривичних ислеђења*“ боље је заменити“ са речима „*ислеђење кривичних дела*“.

5. Чл. 4. Треба из предлога сасвим изоставити, јер је у чл. 3. и 10. који постаје чл. 9. надлежност одређена.

6. У чл. 5. који постаје члан 4. први и други став боље је редиговати овако:

„*Среске и градске судије морају имати исте погодбе које се траже по Уставу и закону о судијама за судије првостепених судова. Они се постављају Краљевим Указом на предлог Министра Правде, а по избору који се врши на исти начин, као и за судије првостепених судова.*

Среске и градске судије независни су и имају ранг и сва права судије првостепених судова, са изузетком што за њих важи одредба чл. 17. закона о изборима народних посланика, ако буду изабрани за народне посланике и избора се ариме.

Ставови трећи, четврти, пети, шести и седми остају по предлогу.

У осмом, као последњем ставу, у трећем реду, после речи „градског“, место речи „Суда“ ставити „Судије.“

7. у чл. 7. који постаје чл. 5. у првом реду после речи „*дужност*“ изоставити реч „*га*“ и ставити је после речи „*замењује*“.

8. у чл. 7. који постаје чл. 6. у првом реду реч „*судова*“ заменити са речи „*судија*“.

9. у чл. 8. који постаје чл. 7. у првом ставу у првом реду, речи „*сресни или градски судови*“ заменити речима „*среске и градске судије*“.

У другом ставу у седмом реду, речи „*за сресни или градски суд*“ заменити са речима: „за среског и градског судију“.

На крају тога става у последњем реду, реч „*суда*“ заменити са речи „судије“.

10. у чл. 9. који постаје чл. 8. у првом реду реч „*суд*“ заменити са речи „*судија*“.

11. у чл. 10. који постаје чл. 9. а у првом реду реч „*судова*“ заменити са речи „*судија*“.

У одељку I истога члана, у трећем ставу, а у четвртом и петом реду °/₀ речи „*надлежни сресни или градски суд*“ заменити речима: „надлежни сресни или градски судија“.

У четвртом ставу исте тачке а у другом реду реч „*судова*“ заменити са речи „*судија*“.

Тако исто у петом ставу а у трећем реду реч „*суду*“ заменити са речи „*судији*“.

У одељку II. тач. 1. у првом реду, после речи „*решења*“ изоставити „*и*“, а после речи „*пресуда*“ додати „*и поравнања*“.

У тач. 2. у последњем реду реч „*плату*“ заменити са речи „наплату“ јер је погрешка у писању.

Тачку 3. ваља изменити овако:

„*Извршења извршних пресуда и решења Главне Контроле, извршних пресуда и поравнања изабраних судова и извршних пресуда и решења духовних судова по грађанској части*“, јер је то изостало у предлогу.

Тачку пету боље је заменити овако:

„*Извршења извршних решења и пресуда војних судова, извршних пресуда и решења свих административних власти, само по новчаним осудама.*

У тач. 6. место „чл. 8.“ ставити „чл. 7.“ јер се укида чл. 4-ти.

У предлогу се нигде не говори о извршењу извршних пресуда и поравнања општинских судова, из некретног имања, за која је сад а по §. 13. закона о поступку судском у грађанским парницама надлежна полицијска власт. Тако исто нема ништа ни о извршењу пресуда страних судова, а то је потребно да се унесе у предлог. За то после тач. 6. треба додати тач. 7-му и 8-му, које да гласе:

„*7. Извршења извршних решења, пресуда и поравнања општинских судова из непокретног имања*“.

„*8. Извршења извршних решења и пресуда страних судова, које су на основу уговора са страним државама о међусобној судској помоћи пуштена у извршење од наших судова, као и извршења извршних решења и пресуда судова оних држава, које пуштају у извршење извршна решења и пресуде наших судова само*

ако те пресуде и решења страних судова не ребају домаће законе јавног поретка".

Због ових допуна даље тачке у предлогу 7. и 8. постају тач. 9. и 10.

Остали одељци у овом члану остају по предлогу.

12. У чл. 11. који постаје чл. 10. у првом реду реч „*суда*" заменити са речи „*судије*".

13. У чл. 12. који постаје чл. 11., у првом ставу, првом реду, реч „*суда*" заменити са речи „*судије*".

14. У чл. 13. који постаје чл. 12., у првом ставу, првом реду, реч „суд" заменити се речи „судија", а у трећем реду реч „*чиновника*" боље је заменити са речи „*особља*".

15. У чл. 15., који постаје чл. 14. други став заменити овако:

„*Среске и градске судије оцењује надлежни председник врховног суда, и на крају сваке године шаље кондуит листу Министру Правде*".

По предлогу судије оцењује инспектор Министарства Правде, али је боље то оставити председницима судова, јер радови судија долазе суду те их председници могу боље оценити.

16. У чл. 16., који постаје чл. 15. а у последњем реду изоставити речи „*а по тужби Министра Правде*", јер судије могу бити тужене и од приватних а не само од Министра.

17. У чл. 17., који постаје чл. 16., први став трема измени чл. 1. треба редиговати овако:

Установљење и постављење среских и градских судија, извршиће се постепено у целој земљи у року од пет година од дана кад овај закон на снагу ступи".

У другом ставу истога члана у првом реду, речи: „*територијална надлежност сваког среског или градског суда*" заменити речима: „*територијална надлежност среског и градског судије*". Сем тога у четвртом реду истога става речи: „*судија среског или градског суда*" заменити речима: „*срески или градски судија*", и у последњем реду истог става на крају, реч „суда" заменити са речи „*судије*".

18. По чл. 18., предлога, који постаје чл. 17., сви несвршени предмети који спадају у надлежност среских и градских судија, а налазе се на раду код других власти, у року од три месеца, од дана постављења ових судија, предају се на рад њима. Таквих предмета налазе се гомилама код полицијских власти, и ако се даду судијама, наступиће она иста претрпаност, која је сада код полицијских власти, због чега извршења годинама стоје несвршена, а кривична дела месецима не могу да се изведе и предаду суду.

У интересу, да се послови брже и правилније врше, што је и циљ овог предлога, ваљало би учинити један прелаз, да среске и градске судије раде само оне послове, који им дођу на рад од дана кога се поставе и у дужност уведу, а све што су раније примиле полицијске власти, да то саме и сврше. За то би чл. 17. требало редиговати овако:

„*Среске и градске судије надлежни су по овом закону да раде само по оним предметима, који им дођу на рад од дана, када се поставе за који срез или град, и у дужност уведу.*

Остали предмети, који по овом закону долазе у надлежност среских и градских судија, а који се затеку на раду код полицијских власти, кад овај закон на снагу ступи, као и они предмети, који им дођу на рад од дана кога се среске и градске судије поставе и у дужност уведу, остају и даље на раду код полицијских власти и оне су дужне узимати их у рад по реду како су дошли, и свршити у року од три године.

19. У чл. 19. који постаје чл. 18. на крају после речи „*Потпише*" место тачке ставити запету, и додати „*а обавезну снагу задобија од дана кога се обнародује у службеним новинама*". Ова је допуна потребна по чл. 116. Устава.

Саопштавајући вам ово саветско мишљење, част ми је, Господине Министре, уверити вас о мом одличном поштовању.

Председник Државног Савета
Ђенерал,
С. Грујић с. р.

Председник, **Андра Николић**. — Пројекат је штампан и секције могу после 24 сата изабрати одбор.

Изволте чути предлог закона о судијама.

Секретар, **Миша Трифуновић** чита: (Види прилог закон о судијама).

МИ

ПЕТАР I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашега Министра Правде, а по саслушању Нашега Министарског Савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш Министар Правде, да Народној Скупштини, сазваној у трећи редовни сазив на дан 1. октобра 1910. године, поднесе на решење: предлог закона о судијама.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ

2. октобра 1910. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

Председник, **Андра Николић**. — Предлог закона штампан је и секције могу тако исто изабрати одбор после 24 сата.

Изволите чути предлог закона о пословном реду у Народној Скупштини.

Секретар, **Благоје М. Илић** чита:

МИ

ПЕТАР I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Заступника Нашег Министра Унутрашњих Дела, Нашег Министра Финансија, а по саслушању Нашег Министарског Савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Заступник Нашег Министра Унутрашњих Дела, Наш Министар Финансија, да Народној Скупштини, сазваној у редован зазив 1. октобра 1910. године, поднесе: предлог закона о изменама и допунама у Закону о пословном реду у Народној Скупштини.

Заступник Нашег Министра Унутрашњих Дела, Наш Министар Финансија, нека изврши овај указ.

4. октобра 1910. год,
у Београду.

ПЕТАР с. р

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар Финансија,
Стојан М. Протић с. р.

Министарство Унутрашњих Дела
ПБр. 19105.
5. октобра 1910. год.
у Београду.

Народној Скупштини,

Част ми је послати ·/. Народној Скупштини „Предлог закона о изменама и допунама у закону о пословном реду у Народној Скупштини" заједно са преписом писма Државнога Савета у коме је мишљење његово о овом предлогу, са молбом да га изволи Народна Скупштина узети у претрес.

У исто време, шаљем и Указ Њ. В. Краља којим сам овлашћен да овај предлог поднесем Народној Скупштини.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар Финансија
Стојан М. Протић с. р.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

у закону о пословном реду у Народној Скупштини

Глава I. Остаје.

Члан 1.

Члан 2. Први став остаје.

Други се став мења:

На томе првом састанку председаваће по годинама најстарији присутни посланик. Он може уступити своје место и најстаријему посланику после себе. Он предлаже четири млађа посланика за секретаре. После овога приступа се избору привременог председника који се бира апсолутном већином гласова свију присутних посланика на предлог председника по старости. У овом избору могу учествовати сви присутни посланици који се, према извештајима главних бирачких одбора, имају сматрати као изабрани. Те извештаје дужан је спремити и средити скупштински архивар, а привремени секретари саставиће по њему списак посланика.

Чим се сврши избор привременог председника, председник по старости уступиће му место.

Члан 3. Остаје.

Члан 4. Други се став изоставља.

Члан 5. Први се став мења:

Привремени председник позива народне посланике да му предаду своја пуномоћства, која он одмах доставља одбору за преглед пуномоћства.

Члан 6. Други се став мења:

Кад одбор буде готов са својим извештајем привремени председник наређује да се тај извештај штампа и разда посланицима. Тек пошто протече 24 сахата, од како је извештај раздан, председник сазива седницу Народне Скупштине, у којој се може одмах приступити претресу тога извештаја.

Члан 7. Мења се:

У одборском извештају може се предложити да се избор оснажи, или да се уништи, или да се привремено одложи одлука о њему, сем у случају који предвиђа члан 84. изборног закона. Одбор не може предложити да се нареди поновно гласање у појединим гласачким местима једног изборног тела.

О избору сваког изборног тела претреса се и гласа понаособ као о једној целини. Издвојити се могу само избори оних посланика којима се оспорава посланичка способност. По нарочитом скупштинском решењу, пре посебног претреса може се водити начелни претрес, после кога ће се гласати о томе, да ли ће се за основу посебног претреса узети одборски извештај. Начелни претрес не може трајати дуже од три седнице скупштинске. На случај да Скупштина одбаци одборски извештај као основу посебног претреса, бира се нов одбор по прописима члана 3.

Они избори које је одбор оспорио решавају се после оних избора које одбор није оспорио.

Неоспорени избори стављају се на гласање без претреса, али и о њима се мора водити претрес, ако то затражи двадесет посланика. Претрес у овом случају, о сваком изборном телу, не може трајати дуже од једне скупштинске седнице.

У претресу могу учествовати сви они посланици, који су предали своја пуномоћства, али ни један од њих не може гласати о своме властитом избору.

Члан 8. Између првог и другог става умеће се нов став:

Одбор који по скупштинској одлуци има да изврши навиђај о једном избору, подноси свој извештај Скупштини а ова га упућује одбору за преглед пуномоћстава да овај формулише предлог за њену одлуку.

Члан 9. Мења се:

На место посланика, чији је избор уништен, Народна Скупштина одлучиће да се из дотичне кандидатске листе, ако није исцрпена, позове за посланика први по реду кандидат, а ако је кандидатска листа исцрпена, да се преко Министра Унутрашњих Дела нареди нов избор према члану 100. Устава.

Посланици о чијем је избору одложена коначна одлука скупштинска, неће моћи, док се та одлука не донесе, гласати, подносити предлоге Скупштини, нити управљати интерпелације на Министре.

Чл. 10. Мења се:

Пошто им се прегледају и овере пуномоћства, посланици полажу ову заклетву:

„Ја (име), заклињем се јединим Богом и свим што ми је по закону најсветије и на овом свету најмиље, да ћу Устав верно чувати и да ћу у своме посланичком раду опште добро Краља и народа, по мојој души и мојем знању непрестано пред

онима имати. И како ово испуним, онако ми Бог помогао и онога и онога света.“ (Члан 106. Устава).

Посланици чија пуномоћства нису прегледана и оверена положиће заклатву доцније, кад се она прегледају и овере.

Чл. 11. Мења се:

Одбор за преглед посланичких пуномоћстава остаје исти целе четворогодиње периоде скупштинске. На случај да који од чланова одбора отпадне из кога било узрока, одсек који га је био изабрао, бира другога на његово место.

Чл. 12. Кад скупштина нађе да је једно посланичко место упражњено, она упућује ствар одбору за преглед пуномоћстава, који има да види да ли је кандидатска листа исцрпена, па ако није одбор ће предложити да се позове први по реду кандидат из те листе; у противном случају, предложиће да се нареди нов избор. Пуномоћства посланика и с накнадних избора прегледају се истим начином као и пуномоћства осталих посланика. Док им се не овере пуномоћства, ти посланици не могу подносити предлоге и управљати интерпелације, али могу учествовати у скупштинским претресима и гласањима.

Глава II, III, IV. Мења се:

Чл. 13. На оним сазивима, којима почиње скупштинска периода, приступа се избору сталног председништва, чим Скупштина овери онолико посланичких пуномоћстава колико је нужно за њено пуноважно решавање према члану 109. Устава и посланици с овереним пуномоћствима положе заклетву. У избору председништва учествују сви посланици, како они чија су пуномоћства оверена, тако и они чија пуномоћства нису оверена. Изузимају се једино они посланици о чијем је избору наређен извиђај. Посланици чија пуномоћства нису оверена могу, и после конституисање Скупштине, учествовати у скупштинским претресима и гласањима, али не могу подносити предлоге нити управљати интерпелације. На оним сазивима којима не почиње скупштинска периода, приступа се избору председништва одмах на првом састанку ако је довољан број посланика присутан.

Чл. 14. У другом ставу отпада: „и њихов избор вреди до свршетка сазива.“ — Додати: у административном погледу власт председника Скупштине траје све док се идућег сазива не изабере нов председник. Исто тако док се не изабере нов председник Скупштине стари председник представља Скупштину у свечаним приликама.

У трећем ставу место „први потпредседник, после тога други потпредседник“ ставити: потпредседници.

Чл. 15., 16. Остају.

Чл. 17. Чл. 17. мења се:

У првом ставу место речи: „да одржава ред у Скупштини за време седница“ ставити: да одржава ред у Скупштини и њеном дворишту и стара се о спољној и унутрашњој сигурности скупштинској.

У другом ставу, после речи: скупштинске, додати: административне чиновнике, стенографе и

Члан 18., 19., 20., 21. Остаје.

Члан 22. Прва реченица отпада.

Члан 23. Други се став мења:

Ако закон не предвиђа колико ће чланова бирати одсеци у одбор, или ако Скупштина није донела о томе своју одлуку, сваки ће одсек изабрати из своје средине једнога члана.

Члан 24., 25. Остају.

Члан 26. Чл. 26. мења се:

У почетку сваког сазива, чим се образују одсеци, сваки ће одсек из своје средине изабрати по једног члана у одбор за оцену посланичких предлога и у одбор за издавање посланика (имунитетски одбор), а по два члана у буџетски, односно финансијски одбор.

Члан 27. Чл. 27. мења се:

Ова три одбора трају за све време скупштинског сазива.

Члан 28. Прва реченица отпада а у другој реченици место речи „он“ ставити „финансијски одбор.“

Члан 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37. Остају.

Члан 38., 39., 40. Остају.

Глава IV., V. Сви се чланови мењају.

Глава V. — **Седнице и конференције, дневни ред.**

Члан 41. Седнице су Народне Скупштине јавне. Оне се могу претворити у тајне, кад то захте председник Скупштине, Влада или десет посланика.

Ако су тајност захтевали председник Скупштине или десет посланика, Скупштина може узети у решавање да ли седница да остане тајна или не (Чл. 108. Устава).

Предмети о којима се буде саветовало у тајном састанку, претресаће се, ако буде потребно, и у одборима тајно, и о њима се ником не сме ништа казивати, осим посланицима, министрима и владиним повереницима.

Ако се о коме посланику докаже да није очувао тајну, Скупштина ће таког посланика или на извесно време или са свим из своје средине искључити.

Предавање јавности владиних изјава или предлога у тајним састанцима може бити само са владиним пристанком.

Осим јавних и тајних седница, Скупштина се може скупљати и у конференције, на предлог председника Скупштине, владе, или десет посланика.

На конференцијама могу бити присутни само посланици, али рад на конференцијама не сматра се као тајан.

На конференцијама не мора бити довољан број посланика, који се по овом закону захтева.

На конференцији се ради такође по овоме закону.

Члан. 42. Председник Скупштине оглашава да су скупштинске седнице отворене или закључене. Ако скупштина не реши друкчије, њене седнице почињу у 8 и по часова пре подне, а завршују се у 1 час по подне.

По правилу после подне не држе се седнице, али у дан одређен за интерпелације, или кад председник нађе да је то потребно у интересу бржега рада, или кад Влада захте, онда ће се седнице др-

жати и по подне. Седнице по подне почињу у $4^1/_2$ и трају до 8 часова у вечо.

Члан 43. Крајем сваке седнице, по предлогу председника, Скупштина утврђује дан и дневни ред своје идуће седнице. Овај се дневни ред обзнањује нарочитим објавама у сали и згради скупштинској. Они предмети о којима се претрес није могао свршити једне седнице, стављају се на прво место у дневном реду идуће седнице. Ако на прво место има да дође један предлог који је оглашен као хитан, онда они предмети долазе одмах после њега, на друго место. На једно ниже место могу се ставити само на основу скупштинског решења донетог неименичним гласањем.

Члан. 44. Дневни се ред ни у почетку ни у току седнице не може изменити без пристанка владина и без нарочитог решења скупштинског.

Члан. 45. Саопштења од стране владине могу се чинити у свако време скупштинске седнице, па ма се дневни ред и прекинуо.

Члан 46. Скупштина може решавати, ако је у њезиној седници више од половине целокупнога Уставом одређенога броја посланика.

Председништво је дужно уверити се при отварању седнице, као и пре преласка на дневни ред да ли у Скупштини има довољно посланика за решавање.

Ако се у самом председништву појаве несугласице око тога питања, или ако десет посланика изјаве да по њиховом уверењу нема довољног броја за решавање, извршиће се прозивка посланика.

Посланици који би пред прозивку или за време прозивке изашли из скупштинске дворнице, сматраће се као присутни.

Они посланици који се при гласању не одазову, а у скупштинској су згради, сматраће се да су гласали против. Председник ће преко секретара увек водити евиденцију о овим посланицима.

На случај да се констатује да нема довољног броја посланика, седница ће се закључити чим би дошло до каквога *решавања*, али се претрес може водити и ако нема довољног броја посланика. Исто ће се тако поступити и онда, ако се приликом самог гласања обелодани да нема довољног броја посланика. Али дневни ред идуће седнице може се у такним приликама утврдити, ма колико посланика било присутно.

Члан 47. Пошто се отвори седница, и утврди да има довољан број посланика за решавање, одмах се приступа читању протокола. Протоколе скупштинске воде редом скупштински секретари. У протоколе се бележе: 1.) саопштења владина и председникова; 2.) предмети о којима је Скупштина решавала, и текст њених решења; 3.) предмети за које Скупштина нарочито реши да се унесу у протокол. Посланички се говори не бележе у протокол.

Члан 48. Сваки посланик има право да учини своје примедбе на протокол. Ако и после секретаровог објашњења посланик остаје при својој примедби, Скупштина решава, без дискусије, да ли ће се његова примедба примити. Нађе ли Скупштина да је примедба основана, секретар је дужан исправити према њој протокол. Ова ће се исправка саопштити Скупштини крајем исте седнице или најдаље почетком идуће седнице.

Стављање примедаба на протокол и решавање о пријему протокола може трајати најдуже 1 сат.

Ако нико ништа на протокол не примети, председник објављује да је протокол примљен.

Протокол, коначно усвојен, потписује председник оне седнице у којој је протокол усвојен, и онај секретар који је протокол водио.

Скупштински се протоколи штампају у службеним новинама.

Члан 49. После овога председник ће учинити скупштини сва саопштења која се ње тичу. Том ће приликом председник реферовати о потврђеним законским предлозима, о законским предлозима које је Влада поднела, а не жели да их сама по прописима чл. 72. (78.) саопшти; о хитно одобреним осуствима и молбама за осуство; о поднетим интерпелацијама, о предлозима о хитности итд. итд.

Члан 50. После тога могу поједини посланици чинити председнику питања о раду скупштинском. Ова питања могу трајати највише пола сахата.

Члан 51. Кад се и ово сврши, онда Министри одговарају на посланичка питања ако их има.

После министровог одговора, посланик који је поставио питање, може, један пут, тражити накнадна објашњења. О питањима се не води дискусија.

За питања се оставља један сахат времена. Овај се рок може продужити по нарочитом скупштинском решењу.

Члан 52. После свега овога прелази се на дневни ред, — т. ј. на решавање о оним предметима који су стављени на дневни ред.

Глава VI. — Претрес и гласање у Скупштини.

Члан 53. У Народној Скупштини имају права да говоре народни посланици, Министри, чланови Државног Савета и владини повереници (члан 122. Устава).

Члан 54. Нико не може говорити у Скупштини пре него што буде добио реч од председника.

Председник даје реч по реду пријаве, изузимајући оне случајеве кад је овим законом друкчије наређено. Министрима, члановима Државног Савета, владиним повереницима, известиоцима одборским даје се реч кад год је затраже. Исто се тако даје реч кад год је затраже оним посланицима који су ради да говоре о једној повреди пословника или дневнога реда коју су приметили. Ако и после председниковог објашњења говорник остане при свом гледишту да је пословник или дневни ред повређен, председник одмах позива Скупштину да без претреса реши то спорно питање.

Члан 55. Сваки посланик има права да ради личне одбране одмах говори после оног говорника који је његове речи погрешно навео или њега самога лично напао. Ако председник налази да дотични посланик није изазван тим говорником, он позива Скупштину да без претреса реши да ли ће се дати тражена реч.

Пријављени говорници могу један с другим ред мењати.

Члан 57. Пријаве се за реч чине чим са претрес отвори. Код оних предмета који су упућени у одбор, пријаве се могу чинити чим се одборски извештај поднесе Скупштини. У том случају оне се могу чинити не само лично непосредно, него и путем писма или преко једног другог посланика. Али у том случају сваки је посланик дужан изјавити да ли ће говорити *за* или *против* предлога, и кад претрес почне председништво ће дати прво реч првом пријављеном говорнику *против*, а после ће узети да увек после једног говорника *против* да реч једном говорнику *за*. Говорницима који говоре у истом смислу држаће се реч по реду пријаве. И у другим приликама, председник ће гледати да никада не даје једно за другим реч двојици говорника који желе да говоре у истом смислу.

Члан 58. Забрањено је читати написане беседе, или акта, или изводе или исписе из књига, или написе, штампане или писане, који немају никакве или имају врло слабе везе с предметом који је на претресу. Председник је дужан забранити читање оваких састава и одузети реч говорнику.

Осим Министра, чланова Државног Савета, владиних повереника и известиоца одборских, о једном предмету нико не може говорити више од два пута, изузимајући случај да Скупштина друкчије реши. Претрес у начелу, као и претрес сваког члана у појединостима, сматра се као предмет за себе.

Члан 59. Говорник може говорити само о предмету који је на дневном реду. Ако се буде удаљио од предмета, председник ће га опоменути на ред. После друге опомене, ако говорник и даље продужи удаљавати се од предмете, председник ће му закратити реч све док се те седнице буде говорило о том истом предмету.

Члан 60. Сем председника нико други не може прекидати говорника нити га опомињати на ред. Док један говорник не сврши свој говор, не може се ником другом дати реч.

Члан 61. Говорницима је забрањено један другога лично вређати и нападати.

Члан 62. Ако у Скупштини наступи неред, председник ће прекинути седницу за пола сахата, или за цео сахат, према свом нахођењу, или ће одмах поступити по чл. 137. Ако је ларма таква да се његова реч не чује, председник напушта своје место, и то значи да је седница прекинута за цео сахат. Ако се ни после прекида седница не може продужити због нереда, председник је закључује. У том случају он сам одређује дан идуће седнице, стављајући на дневни ред све несвршене предмете.

У тој седници ће се на првом месту, пре свега и без икакве дискусије решити предлог председника, ако би га било, о проузроковачима нереда на претходној седници.

Члан 63. Претрес се закључује кад се исцрпе листа пријављених говорника. Двадесет посланика могу захтевати у свако доба да се не примају више нови говорници. О овом се предлогу не води претрес. О њему се одмах гласа устајањем и седењем.

Ако предлог буде усвојен, сви говорници који су се јавили за реч пре него што је предлог био учињен, имају права говорати без обзира на то да ли су раније већ једанпут говорили.

На предлог председника претрес се може закључити и пре него што се исцрпи листа пријављених говорника, ако он добије утисак да се дискусија намерно развлачи, било тиме што се износе неумесни предлози, или предлажу измене или допуне, које немају вредности, или неумесно и често траже поименична гласања, или се говорници у говорима понављају и од предмета удаљавају, или како друкчије. И о овом се предлогу не води претрес. О њему се гласа одмах, седењем и устајањем.

Члан 64. Министри, владини повереници, чланови Државног Савета и одборски известиоци могу говорити и по закљученом претресу, али само један пут, и то највише један сахат.

Пошто су и они говорили, може се говорити само о начину постављања питања.

Члан 65. За пуноважно решење скупштинско, нужно је: 1.) да је приликом гласања била половина више један од целокупнога броја посланика, и 2.) да је за пуноважно решење гласала већина од присутних чланова. У случају равне поделе гласова, предлог је одбачен (члан 109. Устава.)

Члан 66. Глас се може дати само лично. Уздржавање од гласања као ни мотивисање гласа није допуштено. Посланик који не би хтео да гласа, рачуна се да је гласао против.

Члан 67. Посланици лично заинтересовани у питању које се решава, дужни су да пре гласања напусте скупштинску дворницу.

Члан 68. Ако се приликом гласања обелодани да нема довољан број посланика за решавање, дотични предлог ставиће се идуће седнице поново на гласање. Тај предлог долази на прво место на дневном реду.

Члан 69. Председник одмах оглашава резултат гласања. Овај се резултат може оспорити или одмах или најдаље идуће седнице приликом читања протокола, и то како због једне материјалне погрешке која мења резултат гласања, тако и због једне формалне погрешке која доводи под питање пуноважност донетог закључка.

Члан 70. = Члан 120.
Члан 71. = Члан 121.
Члан 72. = Члан 122.
Члан 73. = Члан 123.
Члан 74. = Члан 124.
Члан 75. = Члан 125.
Члан 76. = Члан 126, с том изменом што се после: „не добије одмах у првом гласању савршена већина гласова“ додати: „за све кандидате“.

Глава VII. — Поступак код законских предлога.

Члан 71. (Чл. 77.) Остаје.

Члан 72. (Чл. 78.) Мења се:

Од стране Владе, а у име Краљево, могу подносити Скупштини законске предлоге само Министри.

О Краљевом Указу којим су овлашћени на подношење једног законског предлога, реферишу сами Министри, или предају Указ председнику да он његову садржину саопшти Скупштини. Текст законског предлога, и његови мотиви, неће се читати,

него ће се, по наредби председника, у што краћем року штампати и раздати посланицима.

Члан 73. (Чл. 79.) Остаје, али се изоставља: „у исто време кад и предлог прочитати у Скупштини".

Члан 74. (Чл. 80.) Остаје али му се додају нови ставови:

Скупштина може одлучити да је одбор дужан у одређеном року посао свој свршити и извештај поднети.

Ако одбор у одређеном року посао не сврши и извештај не преда, предлог се износи на претрес и без извештаја, а дужност известиоца врши полносилац предлога.

Члан 75. (Чл. 81.) Први се став мења:

Кад одборски извештај буде готов, председник извештава о томе Скупштину у својим саопштењима, пре преласка на дневни ред. Ако Скупштина тражи, председник ће наредити да се извештај прочита. После председникова саопштења да је извештај готов, или после читања извештаја, Скупштина утврђује дан кад ће претрес почети, али претрес не може почети пре него што протече 24 часа од како извештај буде штампан и раздан посланицима.

Пре него што се предлог стави на дневни ред, или пре дана претреса у седници, Скупштина може на предлог свога председника, владе или десет посланика предлог претрести у конференцијама.

Овај претрес има значај међусобног обавештавања.

Члан 76. Отпада.

Члан 77. (Чл. 82). Остаје, али се додаје: Два пута се читају и законски предлози о тумачењу појединих чланова једног ранијег изданог закона.

Члан 78. (Чл. 83.) Мења се:

Прво читање отвара се начелним претресом, без читања одборског извештаја, изузимајући да Скупштина друкчије реши.

По свршеном начелном претресу гласа се: да ли се предлог прима у начелу или не.

Ако се предлог одбани у начелу престаје свако даље решење о њему. Ако се у начелу прими, прећи ће се на испитивање појединих чланова.

Кад се овај специјални претрес сврши, Скупштина ће утврдити дан у који се друго читање законског предлога ставља на дневни ред.

Члан 79. (Чл. 84.) Остаје, али последња реченица отпада.

Члан 80. (Чл. 85.) Мења се:

Ако Скупштина усвоји један предлог с изменама и допунама које су предлагали поједини посланици у току првог и другог читања она ће, пре него приступи коначном гласању упутити цео предлог одбору ради прегледа и поправке редакције, као и ради довођења у сагласност његових измењених и допуњених одредаба било међусобно, било с неизмењених одредбама, или којим ранијим позитивним законом. О овим питањима одбор ће бити дужан да саслуша и владино мишљење. Овако исправљени предлог прочитаће се Скупштини, чим одбор с предлогом буде готов. Даљи говор у Скупштини може се водити само о редакцији, или о сагласности појединих одредаба било међусобно, било са којим ранијим позитивним законом.

Члан 81. (Чл. 86.) Остаје, само после речи „на законске предлоге" додати: „у току првог или другог читања".

Члан 82. (Чл. 87.) Остаје, али испред садашњег трећег става уметнути овај став:

За тим у трећем ставу прву реченицу изменити овако: „Предложена ће се измена или допуна, ако то буде захтевао и т. д.", и на крају изостанити: „нити се она могу претворити у самосталне измене и допуне".

Додати нов члан (Чл. 88.). Ако по подношењу једног законског предлога, влада нађе за потребно да учини у њему какве измене и допуне, она их мора предложити истим начином којим је и дотични предлог поднела (в. чл. 72. чл. 78. и чл. 73. (чл. 79.). Те се измене и допуне упућују истом оном одбору који је дотични предлог испитивао. На случај да је претрес тога предлога већ отпочет, он се прекида, док одбор не поднесе извештај о овим изменама и допунама, или не наступи случај другог и трећег става чл. 74.

Додати нов члан (Чл. 89.) Кад се пред Скупштином налази предлог да се један раније издан закон измени или допуни, онда се не могу начином који је предвиђен у чл 81. (чл. 84.) предлагати измене и допуне и других чланова у том закону сем оних који су дотичним предлогом обухваћени као и оних који с тим члановима стоје у нераздвојној вези. Они исти прописи важе и за оне измене и допуне које би и у одбору биле предложене приликом претреса дотичног предлога.

Члан 83. (Члан 90.) Остаје.

Члан 84. (Члан 91.) Остаје.

Члан 85. (Члан 92.) Мења се:

Законске предлоге могу подносити Скупштини и народни посланици појединце, или више њих заједно. Предлог мора бити састављен у оном облику у којем се доноси закон. Он се предаје председнику, који га одмах упућује одбору за оцену посланичких предлога (чл. 26.) О посланичким предлозима Скупштина се извештава на тај начин што се почетком сваког месеца штампа и раздаје посланицима преглед свију посланичких предлога из прошлог месеца. У прегледу се бележе имена предлагача, наслов предлога, његова кратка садржина, дан кад је упућен одбору.

Одбор испитује да ли има места да се о предлогу решава у Скупштини. Његов извештај мора бити образложен, и одбор га, пошто је саслушао владу, мора поднети Скупштини најдаље за месец дана, рачунајући од дана, кад му је предлог достављен — ако га предлагач дотле није повукао.

По саслушању овога извештаја Скупштина без претреса одлучује да ли ће поднети предлог узети у расматрање или не. Али, ако по извештају одбора не треба поднети предлог узети у решавање, Скупштина мора пре своје одлуке саслушати предлагача (ако их има више, само једнога), ако он то затражи.

Кад Скупштина нађе да поднети предлог не треба узети у решавање, он се сматра као дефинитивно одбачен за тај сазив. Онда, пак, кад Скупштина реши да поднети предлог треба узети у решавање,

она га одмах преко Владе упућује Државноме Савету на мишљење. Кад Савет буде вратио предлог Скупштини пропраћен својим мишљењем, или кад протекне рок за који је требало да Савет према чл. 144. тачке 2. Устава пошље своје мишљење, предлог ће се упутити одсецима, и с њим ће се даље поступити у свему онако као што се поступа и са владиним законским предлозима.

Додати нов члан (Чл. 93.). Ако Скупштина нађе да има места узети у решавање два или више посланичка предлога о истом предмету, она их све упућује истом одбору. Ако о тим предлозима није одлучивала једновремено, она ће касније поднети предлог упутати оном одбору пред којим се већ налази раније поднети предлог. У овакним случајевима одбор ће из свих поднетих предлога саставити један предлог за претрес у Скупштини ако буде нашао да ниједан од њих не може послужити за основу скупштинског претреса. Владини се предлози могу овако комбиновати с посланичким предлозима само по њеном пристанку. Ако се о истом предмету стече посланички предлог с владиним, а влада не пристаје да се њен предлог комбинује с посланичким, онда се решава прво о владином предлогу, ма овај био и касније поднет. Ако владин предлог пропадне, узеће се у претрес посланички предлог.

Члан 86. (Чл. 95.). Остаје с овим додатком:

Сасвим је одбачен онај предлог који буде одбачен или у начелу, или приликом коначног гласања. Одбачен предлог не може се подносити истог сазива у истом облику, без икаквих измена.

Члан 87. (Чл. 96.). Остаје с овим додатком:

Предложена измена или допуна по члану 82. (чл. 88.), може се повући све док се не стави на гласање. Сваки посланик има права да повучени предлог о измени или допуни прихвати у своје име. Овако прихваћени предлог не мора бити још и подржан од десет посланика.

Нов члан (Чл. 97.). При гласању законских предлога, гласа се прво о претходном питању, као на пр. да се дотични члан врати у одбор, или да се решење о њему одгоди док се не реше други чланови, или да се подели на више тачака о којима ће се о свакој за себе гласати. Сви ови предлози о којима се само гласа а не претреса, подносе се за време претреса дотичнога члана, и треба да их потпомогну бар двадесет посланика.

И о овим предлозима преди одредба у трећем стану чл. 82.

О предложеним изменама и допунама гласа се увек пре него о главној ствари. Посланичке измене и допуне по чл. 82. (чл. 87.) долазе пре одборске редакције, која је према њима главна ствар, а одборска редакција пре првобитне предлагачеве редакције, која је према њој главна ствар; При другом читању сматра се као главна ствар она редакција која је утврђена приликом првог читања. Кад има више посланичких измена и допуна, Скупштина им сама утврђује ред.

Нов члан (98.). Ни један предлог законски не може бити усвојен укупно, ако сваки члан његов није пре тога усвојен посебно.

Ако је приликом гласања један члан био подељен на више тачака, онда се пошто се о свима тачкама буде гласало посебно гласа о целом члану укупно.

На гласање се ставља дотични члан с усвојеним тачкама.

Глава VIII. — Питања, интерпелације, анкете и истраге.

Члан 88. (Чл. 99.). Сваки посланик има права управљати Министрима питања и интерпелације. Министри су дужни дати на њих одговор у току петога сазива. (Устав чл. 121.).

Члан 89. (Чл. 100.). Питања могу трајати један сахат пре прелаза на дневни ред по прописима члана 51. овог закона. Али подносилац питања је дужан, двадесет четири сата раније, доставити питање написмено надлежном Министру преко председника Скупштине с означењем жели ли усмен одговор у Скупштини, или се задовољава писменим одговором који му се истим путем, преко председништва, доставља. За сваку седницу председник утврђује ред којим ће се на она питања одговорити, за који је тражен усмен одговор, стављајући питања која су му раније достављена, касније. Кад протече двадесет четири сахата, пошто му је достављено, Министар је дужан или да одговори на питање, или да одреди дан кад ће то моћи учинити. Почетком сваког месеца штампа се и раздаје посланицима преглед свију неодговорених питања из прошлог месеца. У том се прегледу назначује име посланика који је питање упутио, кратка садржина питања, датум под којим је питање достављено Министру.

Члан 90. (Члан 101.). Интерпелације се подносе написмено Председнику Скупштине, који их одмах саопштава дотичним Министру, а Скупштини реферише о њима првог идућег састанка, кад чини и своја остала саопштења. На захтев десет посланика, свака се интерпелација мора прочитати, ако је краћа, или, ако је дужа одштампати и посланицима раздати пре претреса.

Нов члан (Чл. 102.). За претрес интерпелације одређује се нарочити дан у недељи. Ако Скупштина не реши друкчије, тај ће дан бити четвртак. Пошто се сврши буџет, Скупштина ће одредити још један дан у недељи за претрес интерпелацијâ.

На седницама које су одређене за претрес интерпелација, тај претрес одмах почиње с прелазом на дневни ред (в. чл. 52.).

У претрес се узимају интерпелације поднете до краја прошле недеље, и то оним редом којим су биле саопштене Скупштини. Са дневног реда интерпелација се може скинути само на захтев дотичног Министра и интерпеланта, а по решењу Скупштине. Али, у исто време, мора се утврдити друга седница, кад ће одређена интерпелација доћи на ред, и то пре свију других интерпелација. О одгађању интерпелације решава се без претреса, пошто су дотични Министар и интерпелант дали своју реч. Изузимајући интерпелације о спољашњој политици, ниједна друга интерпелација не може бити одгођена дуже од месец дана.

Интерпелације које не би биле свршене једног четвртка остављају се за идући четвртак, долазећи тада пре свију других интерпелација. На случај да је претрес једне интерпелације остао несвршен, на захтев десет посланика одредиће се прва идућа седница за продужење претреса, који се те седнице мора довршити.

Члан 91. (Чл. 103.). Остаје, али додати:

Ако није предложен никакав прелаз на дневни ред, онда се, без икаквог гласања прелази на остале интерпелације које су на реду.

Члан 92. (Чл. 104.). Остаје, али се изоставља последња реченица: „све док један од њих не буде усвојен". Место тога долази: „Ако ниједан предлог не буде усвојен, прелази се на остале интерпелације које су на реду".

Члан 93. (Чл. 105.). Остаје.

Члан 94. (Чл. 106.).

Члан 95. (Чл. 107.). Чл. 95. мења се:

У другом ставу првом реду после речи „скупштинске" додаје се реч „анкете и".

У трећем ставу другом реду после речи: „скупштинску" додају се речи: „анкету или".

Члан 96. (Чл. 108.). Члан 96. мења се:

У првом ставу трећем реду реч „позива" замењује се речју „позивања". У истом ставу у четвртом реду после речи „вештака" додати „прибављања и". У истом реду реч „противних" заменити речју „потребних" а после речи „документа" додати реч „и акта". У истом ставу а у шестом реду после речи „скупштинску" додати речи „анкету или".

У другом ставу истога члана, а у трећем реду после речи „скупштинску" додају се речи „анкету или".

Члан 97. (Чл. 109.). Члан 97. мења се:

У трећем реду после речи „изасланицима" додају се речи „иста права и".

Други став нов и да гласи:

Сведоке или вештаке, који би били чиновници, анкетни или истражни одбор позива преко надлежног Министра.

Члан 99. (Чл. 111.). Чл. 99. мења се:

У другом ставу а у четвртом реду после речи „скупштинска" додају се речи „анкета или".

Члан 100. (Чл. 112.). Члан 100. мења се:

У четвртом реду после речи „према" додају се речи; „показаним недостацима или стању појединих грана администрације, појединих државних или самоуправних установа, или закона, или према осумњиченом или окривљеном".

„У четвртом реду и петом реч „оптуженом" изоставља се.

У истом члану и у истом реду после речи „казни" додају се речи: „а судска истрага о њима није поведена".

Други став нов да гласи:

Судска истрага, било да је раније поведена или тек после скупштинске анкете или истраге, потпуно је независна од ове.

Глава IX. — О хитности предлога.

Члан 101. (Чл. 113.). Чл. 101. први став остаје, а други и трећи мењају се:

Хитност може тражити Влада, или подносилац предлога, сваки за свој предлог.

Предлог о буџету и предлози о кредитима сматрају се као хитни по самом закону.

Члан 102. (Чл. 114.). Чл. 102. мења се:

Захтев о хитности, који долази од стране владе не подлежи решавању.

За предлоге, за које влада захтева хитан поступак, влада може предложити да се они и у извесном, одређеном року коначно реше. О овом предлогу решава се одмах, без дискусије.

За предлог о буџету овај рок не може бити краћи од петнаест дана.

Код предлога, за које је одређен рок до кога се имају коначно решити, председник ће се старати да руководи и у потребним границама држи претрес тако да може ставити, на време, на гласање чланове који нису претресани, како би цео предлог био коначно решен до одређеног рока.

Чл. 103. (Чл. 115.). Народни посланик, који тражи хитност за свој предлог треба тај захтев да поднесе председнику пре него што овај заврши своја саопштења у Скупштини. Председник саопштава овај захтев одмах, наређујући да се у исто време прочита и сам предлог за који се хитност тражи, ако је мањега обима; у противном случају оставља га за идућу седницу, наређујући да се наштампа и разда посланицима пре решавања.

Кад Скупштина огласи један посланички предлог као хитан, он се одмах упућује одбору за оцену посланичких предлога, који о њему пре свију других упућених му предлога подноси извештај Скупштини.

Члан 104. (Чл. 116.). Мења се.

Кад дотични одбор поднесе Народној Скупштини извештај о предмету, који му је као хитан био упућен, Скупштина може утврдити дан претреса и пре него протече 24 сахата од како је извештај одборски штампан и раздан. Са пристанком Владе и предлагача, Скупштина може решети да претрес почне исте седнице кад је одбор Влади извештај поднео.

Владини хитни предлози имају првенство над посланичким.

Члан 105. (Чл. 117.). Остаје, али отпада друга реченица првог става, а у другом ставу додати „односно истражној власти."

Члан 106. (Чл. 118.). Остаје.

Члан 107. Отпада.

Глава X. — Молбе и жалбе.

Члан 108. (Чл. 119.). Мења се.

Молбе и жалбе предвиђене чланом 123. Устава, морају се поднети написмено, са потписима свију молилаца и жалилаца, који морају бити потврђени којом општинском или државном влашћу. За потврду ове врсте не плаћа се никаква такса. Молбе с непотврђеним потписима неће се ни достављати одбору.

Молбе се упућују председнику Скупштине, који их одмах доставља одбору за молбе и жалбе. Ове се читају претходно у Скупштини, или председник реферише о њима пре прелаза на дневни ред.

Члан 109. (Чл. 120.). Одбор за молбе и жалбе заводи у нарочити протокол све молбе и жалбе по реду по коме их добија. У протоколу ће бити забележено име, презиме, занимање и стање молиоца и жалиоца; као и кратак садржај предмета на који се молбе и жалбе односе. Овај ће протокол сваки посланик имати право да прегледа.

Члан 110. (Чл. 121.). Одбор неће узети на расматрање непотписане или непристојно написане молбе и жалбе. Исто тако неће узимати у расматрање оне молбе и жалбе, којима се траже или изазивају издатци из државне касе, а на те издатке упитана од одбора, влада не пристаје. Оне молбе и жалбе које стоје у вези с једним предметом који се већ расматра у нарочитом одбору, одбор за молбе и жалбе упутиће том нарочитом одбору.

Сваком посланику мора се дати свака молба и жалба на расмотрење.

Члан 111. (Чл. 122.). Оне жалбе које буде узео у расматрање, одбор ће поделити на две групе.

1.) На молбе за које мисли да их није вредно износити пред Скупштину и

2.) На молбе за које мисли да их треба изнети пред Скупштину. Код молби све врсте одбор ваља да формулише текст скупштинског решења. Тај текст може бити редигован као законски предлог који Скупштина подноси Краљу на потврду а може бити редигован као једна резолуција којом Скупштина упућује извесну молбу и жалбу надлежном Министру на увиђај.

Члан 112. (Чл. 123.). О оним молбама и жалбама за које нађе да их треба изнети пред Скупштину, одбор подноси извештај као и за законске предлоге. Код оних молби и жалби који траже или изазивају издатке из државне касе, одбор мора кад их пред Скупштину износи, констатовати у свом извештају да је за њих добављен и пристанак надлежног Министра.

Што се тиче оних молби и жалби за које одбор нађе да их не треба изнети пред Скупштину или које према чл. 110. (121.) није узимао ни у решавање, односно их упутио у један одбор — списак тих молби и жалби штампаће се и раздати посланицима сваког месеца. У том списку треба штампати имена молилаца и жалилаца, предмет молбе и жалбе, и члан закона на основу кога није молба или жалба изнета пред Скупштину или узета у расматрања.

Сваки посланик има права тражити од одбора да му саопшти своју одлуку о свакој молби и жалби.

Поред тога, у року од месец дана од како је штампан месечни списак о молбама и жалбама које нису изнете пред Скупштину или нису узете у расматрање, сваки посланик има права захтевати да о једној одређеној молби и жалби из тог списка одбор нарочито реферише. Овај се захтев мора увек испунити. По истеку овога рока од месец дана, одлука одборска да се извесне молбе не узимају у расматрање, или не износе пред Скупштину, постаје коначна.

Члан 113. (Чл. 124.). Остаје, али с додатком: И у једном и у другом случају претрес се може отворити на захтев шест посланика. Законодавне одлуке о појединим молбама, доносе истим начином као и о осталим законодавним предлозима.

Члан 114. (Чл. 125.). Остаје.

Члан 115. (Чл. 126.). Мења се:

Ако не реши друкчије, за решавање о молбама и жалбама Скупштина одређује сваку другу суботу у месецу. На тим састанцима Скупштина решава само о оним молбама и жалбама о којима је извештај штампан и раздат посланицима 24 часа раније.

Глава XI. Отпада цела.

Глава XII. Дисциплинарне казне и издавање посланика.

Члан 127. Остаје.

Члан 128. Остаје, али у тачки 4. место речи десет ставити реч: тридесет.

Члан 129. Мења се:

Опоменом на ред казниће се сваки посланик који буде својим говором или иначе кварио ред у Скупштини и вређао прописе овога закона. Опоменутом говорнику даће се реч крајем седнице ради краћег објашњења његовог говора, ако се претходно покори председнику. После његовог објашњења председник ће изјавити да ли задржава или поклачи изречену опомену.

Члан 130. Остаје, али „два пута“ се изоставља.

Додаје се: да ли ће другу опомену изрећи као просту опомену или као званичну, зависи од нахођења самога председника.

Члан 131. Мења се:

Одузимањем речи казни се сваки говорник који је у току свога говора већ два пута био опоменут на ред, или се није хтео покорити председнику.

Члан 132. Мења се:

Казном искључења казни се сваки посланик који лично увреди једног или више посланика једног или више Министара; који се не покорава председнику, или понаша без довољног поштовања према Народној Скупштини или њеном председнику, који вређа личност Краљеву; чланове Краљевског Дома и Краљевског Намесника. За личну увреду једног или више посланика искључење се изриче од једне до три седнице; за личну увреду једног или више Министара од три до шест седница; а у осталим случајима од шест до тридесет седница.

Члан 133. Чл. 133. мења се:

Последњи став отпада, и замењује се овим: Искључени посланик има и права и дужност њи у одборске седнице, ако је члан кога скупштинског одбора.

Члан 134. Казну одузимања речи изриче сам председник, пошто је обратио на то пажњу Народној Скупштини.

Казну привременог искључења изриче Народна Скупштина на предлог председника, или двадесет посланика устајањем и седењем.

У свом предлогу о искључењу председник, односно двадесет посланика, означују за колико седница да се дотични посланик искључи из Скупштине.

Члан 135. О предлогу о искључењу не води се дискусија. О њему се одмах само гласа.

Члан 136. Остаје.

Члан 137. Ако би који посланик или посланици правили већи неред, или се сувише грубо понашали у Скупштини, председник ће наредити да се одмах удале из скупштинске дворнице до краја седнице онога дана. У случају противљења председник ће поступити по другом ставу члана 133. овог закона.

Ако би који посланик извршио какво кривично дело у самој згради скупштинској претрес ће се, ма о чему он био, одмах обуставити.

Председник ће одмах известити Скупштину о извршеном делу која, по предлогу председникову, решава без дискусије да ли ће се посланик дисциплински за то казнити, а дотичнога посланика председник ће узети на одговор и протоколарно саслушати.

Овај протокол председник ће саопштити скупштини, а ако има места и судској надлежној власти. Судска ће власт за тим поступати као да је дело извршено ван зграде скупштинске.

Члан 138. Мења се:

Ако се народни посланик оптужује за какво кривично дело учињено ван зграде скупштинске, или за дугове, или се тражи његов притвор, или продужење истраге, онда ће истражна, односно судска власт, поступити по члану 124. Устава.

Истражна односно судска власт, упућиваће свој захтев, уз пошиљај свих дотичних аката, непосредно Народној Скупштини.

Председник ће, чим такав захтев истражне, односно судске власти, стигне Народној Скупштини, саопштити га у првој или другој седници с напоменом, да ће ствар одмах упутити одбору за издавање народних посланика.

Одбор за издавање народних посланика пошто позове, да дâ реч своју, и посланика чије се издавање тражи, дужан је поднети Народној Скупштини извештај у року од десет дана откад му је председништво спровело акта дотичног предмета.

Извештај одборски, пошто се наштампа, долази, по самом закону, на дневни ред прве идуће седнице.

Глава XIII. У наслову, после речи „згради" додати и *дворишту*.

Члан 140. Чл. 140. мења се:

У првом ставу на крају додати, без одобрења или позива председника Народне Скупштине.

У другом ставу, на крају, испред речи, „жандарми" ставити „скупштински", а место речи „који су председништву стављени на „расположење" ставити: којима председништво располаже.

Члан 141. Чл. 141. мења се:

У првом ставу, другом реду овго, после речи „зграде" додати и у њезином дворишту.

Члан 142. Чл. 142. мења се:

Додаје се као други став:

Председник ће, чим кога опази у скупштинској дворници, а није посланик или не припада скупштинском особљу, наредити да се он уклони.

Члан 143. Остаје.

Члан 144. Чл. 144. мења се:

У првом реду, после речи „слушалаца" додати: „односно новинара", а после речи „зграде" додати: „и из дворишта Скупштине."

У последњем реду изоставити реч: „слушалаца."

Члан 145. Чл. 145. мења се:

После речи „слушалаца" додати: „односно новинара", а после речи „Скупштини" додати: „или њозиноме дворишту".

Глава XIV. Остаје.

Глава XV.

Члан 152. Додати при крају:

Почетком сваког сазива, бира се по одсецима један одбор од седам лица који ће утврдити које су врсте административног особља потребне Скупштини у њеном раду, и колико јој органа од које врсте треба. У исто ће време и утврдити плату административног особља. Лични избор административних органа, стенографа и служитеља оставља се председнику Скупштине, али народни се посланици не могу узимати за чисто административне послове.

Члан 153. (нов) Стенографске белешке подносе се на увиђај председнику и сваком говорнику на његов говор. Ако било председник било који говорник хоће да учини какве измене у стенографисаном тексту, о томе решава тај одбор од седам лица који се бира почетком сазива ради састављања буџета административног особља.

Говорници своје говоре прегледају и исправљају одмах, и у самој згради Народне Скупштине. Изузетно могу их добити за исправку и ван Скупштине, али их не могу држати дуже од 24 сата.

Председништву је дужност старати се да стенографске белешке буду што тачније и што брже израђене и штампане, узимајући што већи број и што вичније послу стенографе, и предузимајући, за времена, све потребне мере за брзо штампање. Законски предлози, извештаји и остало што се на седници не чита, штампа се као прилог белешкама на крају.

На штампаним стенографским белешкама мора бити забележено: видео председник (оне седнице).

Члан 154. Изоставља се други став.

Место трећег става:

Чувар Народне Скупштине има плату и ранг . . . . . Он не може имати никакву другу државну службу. Он врши у исто време и дужност скупштинског библиотекара.

Додати: Одбор од седам лица, предвиђен у члану 152. прегледаће накнадно број и плате тога особља и тих служитеља.

Члан 155. Остаје.

Члан 156. Остаје.

Члан 157. Остаје.

Члан 158. Остаје.

Члан 159. Остаје, али се додаје: Архивар има плату и ранг . . . . . Он не може имати никакву другу државну службу.

Члан 160. Остаје.

Члан 161. Остаје.

Члан 162. Остаје.

Државни Савет
Краљевине Србије
Бр. 3790.
29. маја 1907. год.
Београд.

Господине Министре,

Државни Савет проучио је предлог за измене и допуне у закону о пословном реду у Народној

Скупштини, који сте му писмом вашим од 16. маја 1907. год. ПБр. 8692. изволели послати на оцену и мишљење, — на му је част поднети овај свој извештај:

Изменама и допунама, како су предложене и како их је Савет местимице изменио или допунио, постизава се поглавито правилнији ток и бољи распоред главних и споредних послова скупштинских, како по времену у коме се врше, тако и по важности предмета, који се као: питања, интерпелације, предлози и др. јављају на претресу. При томе по нахођењу Државног Савета, није доведено у питање ни једно од уставних права посланичких.

Пословници свију Скупштина производ су потребе, да се практичан рад скупштински постави у границе, које је Устав утврдио, као што су и производ искуства стечених у извођењу уставних начела на самом раду отуда долази, да су пословници свих парламената подлежни честим, кад кад и знатним, изменама и допунама, као што то, између осталога показује и пример енглеског пословника, који је у битним деловима мењан периодично до у најновије доба и то баш у свом најосетнијем делу као што је „Поредак у парламенту“ и т. д.

И измену и допуну садашњег пословника Државни Савет сматра као последицу искуства, о којима се у једној земљи са још релативно младим уставним животом мора водити строга рачуна, а увек у интересу што правилнијег и постојанијег вршења задатка законодавног тела и његових чланова.

Тим погледом руковођен, Државни Савет, предлажући начелно усвајање предложених измена и допуна учинио је у њима следеће примедбе:

Код чл. 2. Државни Савет налази, да би требало да остане као што је у закону, према члану 104. Устава.

Код чл. 4. Државни Савет налази, да би требало да се узме из чл. 2. предлога четврта реченица, која гласи: „После овога приступа се.....“ све до краја тога члана као први став, а други став да гласи:

„Затим привремени председник прекида седницу, и за то време сваки одсек бира по једног члана у одбор за преглед пуномоћстава, а одбор бира себи председника и секретара“.

Други став треба да отпадне.

Код чл. 5. Државни Савет налази, да би га требало изменити и да гласи:

„Кад се седница настави привремени председник позива народне посланике да му предају пуномоћства, која он одмах доставља одбору за преглед пуномоћстава“.

Код чл. 7. у првом ставу последњу реченицу: „Одбор не може и т. д.“ изоставити у другом ставу, шестом реду, после речи: „претрес“ додати: „кратко време“, а трећи и четврти став спојити да гласе: „они избори, које одбор није оспорио сматрају се најпре на гласање без претреса; али се о њима мора водити претрес, ако то затражи двадесет посланика. После овога приступа се претресу и решавању одбором оспорених избора. Но ни у ком случају претрес о сваком изборном телу не може трајати дуже од једне скупштинске седнице“.

Предложени пети став имао би, онако како је предложен, остати као трећи став.

Код чл. 8. предложени уметнути став требао да дође, онако како је предложен као трећи став.

Код чл. 9. у претпоследњем реду другога става после речи: „интерпелације“ додати: „и питања“.

Код чл. 12. последња реченица треба да гласи:

„Док му се не оверо пуномоћства, ти посланици не могу гласати, подносити предлоге Скупштини, ни управљати интерпелације. Министрима, али могу учествовати у Скупштинским претресима“.

Код чл. 13. Државни Савет налази, да би овај члан требао да гласи:

„На оним седницама, којима почиње скупштинска периода, приступа се избору сталног председника чим Скупштина оверо посланичка пуномоћства и посланици с овереним пуномоћствима положе заклетву. Но у избору председништва мора учествовати онолики број посланика, колики је нужно за пуноважно решавање у Скупштини према чл. 109. Устава. Изузимају се једино они посланици, о чијем је избору нарећен извиђај. На оним седницама, којима не почиње скупштинска периода приступа се избору председништва одмах на првом састанку, ако је довољан број посланика присутан“.

Да се претходно оверо сви они избори, по којима није потребан никакав извиђај, на тек онда да се Скупштина конституише, разлог је поглавито у томе, што број посланика и није тако велики да ће претрес око тога дуго трајати, и што Скупштина у привременом председнику већ има изабрано председника, те се не мора хитати са избором сталног председника.

У предложеном додатку чл. 14. први пут употребљену реч: „председника“ требало заменити речју: „председништва“ речи: „нов председник“ заменити са: „ново председништво“ а последња реченица треба да гласи:

„Исто тако док се не изабере ново председништво, старо представља Скупштину у свечаним приликама“.

Даље, предложену измену трећег става треба са свим избрисати, јер би се њоме направила забуна, те се не би знало, који је од двојице потпредседника први, а који други.

Предложене чл. 26. и 27. треба спојити уједно као члан 26. а чл. 26. закона да буде члан 27. пројекта.

Члан 41. предлога треба да гласи као чл. 42. закона, јер Скупштина по Уставу ради у седницама, у које су посланици дужни долазити. Они се могу скупљати и у конференције, али то није за њих обавезно, те с тога не би требало ни да улази у закон.

Према томе, и наслов Главе V требао би да гласи: „Седнице скупштинске и дневни ред“.

Код чл. 42. у четвртом реду реч: „држати“ заменити речју: „продужити“.

Код чл. 43. у десетом реду, у почетку последње реченице реч: „на“ требало би заменити са: „само за“.

Код чл. 47. на крају у месту тачке треба ставити запету, па додати: „али се увек означују имена говорника за и против“.

Код чл. 49. треба изоставити речи: „учинити Скупштини сва саопштења, која се не тичу. Том ће приликом председник“ а на крају става у место: „и т. д. ставити: „и учинити сва друга саопштења, која се Скупштине тичу“.

Код чл. 52. у другом реду после речи: „т. ј. на“ треба додати: „претресе и“

Код чл. 54. у седмом реду реч: „једној“ заменити: „са какој“

Код чл. 55. у петом реду, реч „он“ изоставити.

Код чл. 57. у седмом реду, речи: „у том случају“ изоставити.

Код чл. 62. на крају првог става додати: „по истом реду како су били.“

Код чл. 65. у тачци другој, изоставити реч: „пуноважно“.

Код чл. 69. у четвртом и шестом реду речи: „једне“ заменити са: „какве.“

Код чл. 74. у последњем ставу после речи: „извештаја“ метути тачку, остало изоставити а на место тога на крају додати: „У том случају, ако је предлог владин, председник Скупштине одређује за известиоца једног од чланова одбора, коме је предлог био упућен, ако је предлог посланички, дужност известиоца врши један од подносилаца предлога“.

Код чл. 75. последња два става изоставити.

Код чл. 82. погрешно је одштампана допуна овога члана. Она треба да гласи, да тај члан остаје, но у четвртом ставу, прву реченицу изменити овако: „Предложена ће се измена или допуна ако то буде захтевао предлагач, и т. д.“ и на крају истог става требало би изоставити: „нити се оне могу претворити у самосталне измене и допуне.“

У предложеном додатку чл. 87. који би био чл. 95. пројекта треба место позивања на чл. 82, (88.) позвати се на чл. 81. (87.).

Код предложене допуне другог става чл. 105. закона, а 116. пројекта треба казати, да речи: „односној истражној власти“ долазе после речи: „суду“.

Код чл. 108. у првом реду место „123“ треба ставити „122“ а у петом реду, после речи: „врсте“ додати: „коју власт не може одбити.“

Последњу реченицу првог става изоставити.

Код чл. 109. у другој реченици, после речи: „заниманье“ треба додати: „место становања“ а после речи: „молиоца“ место „и“ треба ставити „или“.

Код чл. 110. прву реченицу првог става треба редиговати овако: „Одбор неће узети у расматрање неотписане или непотврђених потписима или непристојно написане молбе и жалбе.“

Као други став додати одредбу чл. 115. закона, који гласи: „они нарочити одбори, којима буду упућене поједине молбе и жалбе поменуће их у својим извештајима Скупштини.“

Место предложеног другог става, треба да дође, као трећи став, ово: „Сваки посланик има право сваку молбу и жалбу у одбору расматрати.“

Код чл. 111. у тачки 1. и 2. после речи: „молбе“ додати: „и жалбе“ а у тач. 2. речи: „који Скупштина подноси Краљу на“ заменити са: „за Краљеву.“

Код чл. 113. у предложеном додатку реч: „законодавне“ заменити са: „скупштинске“ а реч: „законодавним“ речју: „законским.“

Код чл. 115. пред цифром „24“ требало би казати: „најмање.“

Код чл. 128. Државни Савет налази, да је казна искључења за тридесет седница сувише велика.

Код чл. 132. максимум искључења је и сувише велики.

Код чл. 134. први став ових измена требало би донести у сагласност са последњим ставом чл. 128. закона или обратно.

Даље у другом ставу после речи: „председника“ изоставити занету.

Код чл. 137. у другом ставу, речи: „какво кривично дело“ заменити са: „какву кривицу.“

Код чл. 142. у последњем реду, реч: „он“ изоставити.

Код чл. 153. у другом реду „на“ ставити „за“.

Извештавајући Вас о овоме, част ми је, господине Министре и овом приликом уверити Вас о мом одличном поштовању.

Потпредседник Државног Савета,
П. Велимировић с. р.

Председник, **Андра Николић.** — Предлог је штампан и секције могу тако исто поступити.

Изволите чути измене у Кривичном Законику.

Секретар, **Милош Трифуновић** чита:

МИ

ПЕТАР I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра Правде, а по саслушању Нашег Министарског Савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш Министар Правде да Народној Скупштини, сазваној у трећи редовни сазив на дан 1. октобра 1910. год. поднесе на решење: предлог закона о изменама и допунама у казненом законику.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

6. октобра 1910. год.
Београд.

ПЕТАР с. р

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

Министарство Правде
Бр. 15.608.
7. октобра 1910. године
у Београду.

Народној Скупштини

Овлашћен указом Његовог Величанства Краља од 6. октобра ов. год. МПБр. 15604. који се прилаже овоме акту, част ми је поднети Народној Скупштини два предлога закона о изменама и допунама у казненом законику и предложити да их изволи усвојити.

Први се предлог односи на §§ 85. а, 85. б, 85. в, 86. и 344. а; а други на §§ 221. б, 253. а, и 292. а.

Сваки од ових предлога био је одвојено на оцени пред Државним Саветом, и с тога се овом акту прилажу подвојено акта, која се на оне предмете односе: моја писма Државном Савету, мишљења Државног Савета и односи пројекта.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

Министарство Правде
Бр. 229.
5. јануара 1910. године
у Београду.

Државном Савету,

Намеран сам, да још овом Скупштинсмом сазиву поднесем на решење извесне допуне и измене у казненом законику.

Господин Министар Финансија, поводом увођења трошарине на електричну струју обратио ми се представком, како би у казненом законику требало изменити што пре одредбе које се односе на електричну струју и постројења, у том правцу што би им се дала иста законодавна заштита, коју уживају покретне ствари.

Узевши у оцену ову представку, нашао сам, да је она потпуно умесна, и без обзира на то што ће се електрична струја оптеретити трошарином. Одредбе нашег казненог законика, којима је дата казнено правна заштита електричним постројењима и електричној струји новијег су датума; оне су донете 13. маја 1902. године. Њима предвиђене казне знатно су блаже од осталих казна, предвиђених за иста кривична дела у погледу покретних ствари.

Та је ствар тада била нова не само за наше законодавство, већ у опште у науци, па је вероватно из тога разлога и учињен покушај с благим казнама. Међутим искуство од тога времена показало је, да је ова и оваква казнено-правна заштита недовољна. На ово становиште стала је комисија, која ради пројекат новог казненог законика. Али како овај пројекат не може ускоро постати законом, то сам намеран да и овде, делимичном наменом, поправим данашње стање.

На основу чл. 144. Устава част ми је доставити приложени пројекат закона Државном Савету на оцену и умолити га за потребно мишљење.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о изменама и допунама у казненом закону

1.) У § 221. б. да се речи:

„Затвором до годину дана или новчаном казном до 1000 динара“ замене речима:

„Затвором до пет година, поред губитка грађанске части“.

У истом §-у додати став „Покушај ће се казнити“.

2.) У § 253. а. да се речи:

„Затвором до годину дана или новчаном казном до хиљаду динара“ замене речима:

„Затвором до пет година или новчаном казном до 2500 динара, поред губитка грађанске части“.

У истом §-у додати став „Покушај ће се казнити“.

3.) У § 292. а. да се речи:

„Затвором до годину дана замене речима: „затвором до пет година“.

У истом §-у додати став „Покушај ће се казнити“.

Овај закон ступа у живот тридесет првог дана по обнародовању у службеним новинама.

Државни Савет
Краљевине Србије
Бр. 206.
21. јануара 1910. год.
у Београду.

Господине Министре,

Државни Савет проучио је предлог закона о изменама и допунама у казненом закону, који сте му писмом вашим од 5. овог месеца Бр. 229. изволели послати на оцену и мишљење, — па је нашао, да је предлог умесан и да би га требало усвојити.

Саопштавајући вам ово саветско мишљење, част ми је, господине Министре, и овом приликом уверити вас о моме одличном поштовању.

Подпредседник
Државног Савета,
П Велимировић с. р.

Министарство Правде
№
10. септембра 1910. год.
у Београду

Државном Савету,

Наш позитивни казнени законик нема потребних одредаба, које би дале довољну заштиту војној одбрани наше државе од стране ухода, који прибављају потребна им извешћа о плановима ратних операција наше војске и војних утврђења. Међутим интерес војске лежи у томе, да се извесне мере, које се предузимају у циљу државне одбране, не обелодањују, већ остају у тајности.

У времену издања нашег законика није још постојало модерно законодавство о ухођењу; оно је доцнијег датума: у Француској од 1886., у Енглеској од 1889., у Италији од 1889., у Русији од 1892., у Немачкој од 1893., у Норвешкој од 1902., у Јапану од 1907., итд. Наш је законодавац у овоме погледу заостао од страног законодавства. Он несумњиво и изреком говори о ухођењу само за време рата у § 85. под „д“ каз. законика. Међутим у § 86. под „а“ каз. законика, дао је у пракси повода сумњи, да ли се односи на ухођење за време мира. У самом § 85. под „д“ није дат појам ухођења, већ је остављено науци, да га она изближе определи, а у § 86. под „а“ чак се и не говори изреком о ухођењу.

Да би се ова сумња отклонила у будућности и да би се војним и државним тајнама у опште

дала потребна заштита, у подручном ми Министарству израђен је под ·/. приложени предлог закона о измени и допуни казненог законика у том правцу.

Предлог садржи четири нова наређења: §§ 85. „а“., 85. „б“., 85. „в“. и 344. „а“. и замену § 86. новим текстом.

Ради објашњења предлога неколико речи: старији законици захтевају за појам ухођења, да је учинилац радио, у намери, да сазнав ту тајну саопшти каквој страној држави. Француски је законик био први који је напустио овај захтев намере; по угледу на њега и новији пројекти: аустријски (1909. год. — § 126.) и немачки (1909.— § 110.) не захтевају ову намеру, већ је узимају само као основ за пооштрење казне, јер ако хоће да се војна тајна заштити, онда се кажњивост уходе не смо условљавати доказом ове намере, већ се ухођење, као неовлашћено продирање у тајну војних снера, има казнити и без обзира на ову намеру. У овом смислу израђен је нови § 85. „а“ приложеног пројекта.

У § 85. „б“ предвиђа се кажњивост објављивања тајна, о којима говори предходно наређење. Одредбе садашњег законодавства о штампи, зборовима и јавним удруженьима, и самог казненог законика нису довољне у овом погледу. Одредба § 85. „б“ прави разлику између објаве за време рата, ратне опасности и мобилизације с једне стране и објаве за време мира с друге стране, и одређује двојаку кажњивост. Овом одредбом биће укинуто досадашње законодавство у том правцу издато.

После овога додат је нов § 85. „в“ по угледу на пројекат аустријског каз. законика (§ 128.) који се хоће да казни држање писмоносних голубова ради вршења ухођења и поред тога и свако друго предузимање какве мере у истом циљу на преустројење поштанске, телеграфске или телефонске агенције или друге мере ради давања извешћа страној држави о војној одбрани било шифром или другим уговореним знацима или на други начин. У другом одељку овог наређења предвиђена је кажњивост онога ко ухвати оваквог писмоносног голуба па га не преда надлежној власти и онога ко сазна за ове мере па о томе не извести власт. Интерес војне одбране захтева и ову кажњивост.

У вези два нова наређења §§ 85. „а“ и 85. „б“ а с обзиром и на § 85. сад. законика који остаје непромењен, замењен је § 86. новим текстом. Он је боље стилизован, обухвата све што и сада и потпунији је и јаснији с обзиром на нове одредбе. Под тачку „а“ овог § — „в“ доћиће и даље онај, ко неовлашћену или из нехата државног службеника сазна поменуте тајне, па их другом саопшти („објави“).

На послетку наређење § 344. „а“ служи као допуна заштити војне одбране за случајеве који не могу доћи под појам правог ухођења; оно се налази и у страним законицима и новим пројектима.

На основу чл. 144. Устава мени је част послати овај предлог закона Државном Савету с молбом да ми до 1. октобра ове године изволи доставити своје надлежно мишљење по истом, како би га могао после тога поднети Народној Скупштини на озакоњење.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о измени и допуни казненог закона.

I.

Да се после § 85. дода нов § 85.а. који гласи:

„Ко за време мира, ратне опасности или мобилизације неовлашћено прибавља цртеже, описе или друга извешћа о војним тврђавама или утврђењима или о плановима ратних операција и кретању војних трупа, или у опште о предметима и мерама које се односе на рат или војну одбрану државе, а за које постоји интерес државе да се у тајности чувају (уходи) казниће се робијом до десет година.

„Ко ово врши у намери да од тога учини саопштење каквој страној држави или њеним агентима, казниће се робијом до двадесет година“.

II.

Да се после тога § 85.а дода нов § 85. *б* који гласи:

„Ко за време рата, ратне опасности или мобилизације објави планове ратних операција, тврђава или утврђених места или кретање трупа или у опште мере које се односе на рат или војну одбрану државе, а за које постоји интерес државе да се у тајности чувају казниће се робијом до 20 година.

Ко ово учини за време мира казниће се затвором“.

III.

Да се после тога § 85.*б* дода нов. § 85. в који гласи:

„Ко држи писмоносне голубове или предузме какве мере ради извешћа страној држави или њеним агентима о војној одбрани државе казниће се затвором, а ако ово ради у време рата казниће се робијом до пет година“.

Ко ухвати оваквог голуба па га не преда општинској, полицијској или војној власти, или ко сазна за ове мере па о њима не извести полицијску власт, казниће се затвором до годину дана“.

IV.

Садашњи § 86. да се замени овим текстом:

86. Робијом до двадесет година казниће се онај ко:

а. тајне државне или таква документа и извешћа о предметима за које зна да интерес државе захтева да се у тајности чувају, изда или саопшти страној Влади или њеним агентима или их објави;

б. планове ратних операција, тврђава или утврђених места, или извешћа о кретању трупа или у опште у предметима и мерама које се односе на рат или војну одбрану државе за које зна да интерес државе захтева да се у тајности чувају, изда или саопшти страној влади или њеним агентима;

в. на штету српске државе уништи, преиначи или прикрије документа или доказе у опште о односима Србије према којој страној држави, или ће

учини са документима у опште о државним тајнама;

г. на штету Србије сврши поверени му државни посао са каквом страном владом; ако је ово учињено из нехата учинилац ће се казнити затвором".

V.

После § 344. да се дода нов а који гласи:

„Ко неовлашћено прави скице или цртеже војних тврђава или утврђења или ове фотографише казниће се затвором до месец дана или новчано до 300. — дин., у колико ова радња није обухваћена одредбом § 85.а овога законика".

VI.

Ове допуне и измене постају законом од дана када их Краљ потпише, а добивају обавезну снагу од дана обнародовања у „Српским Новинама".

Државни Савет
Краљевине Србије
Бр. 9476
28. септембра 1910. год.
у Београду

Господине Министре,

Државни Савет проучио је предлог закона о измени и допуни Казненог Законика, који сте му писмом Вашим од 10 септембра 1910. год. Бр. 14.057. на мишљење послали, па је нашао да овај предлог треба усвојити као уместан и потребан, а са разлога које сте Ви изнели у Вашем писму, којим је овај предлог спроведен.

Прелазећи на поједине одредбе овога предлога, Савет је учинио примедбу само на одредбу чл. 39. у толико, што би требало одредити минимум казне пет година према величини дела и интереса државе, који се овим предлогом заштићују, јер тај је минимум узет и у садашњем § 86. казненог закона. По томе, први ред у § 86. овога предлога требало би да гласи овако:

„Робијом од пет до двадесет година казниће се онај ко:....".

Извештавајући Вас о овоме част ми је и овом приликом уверити Вас о мом одличном поштовању.

Председник
Државног Савета
Ђенерал,
Сава Грујић с. р.

Председник, **Андра Николић.** — Наредиће се штампање, јер предлог није штампан и после ће се упутити секцијама.

Изволите чути предлог закона народног посланика г. Милоша Милојевића.

Секретар, **Благоје М. Илић.** — прочита предлог г. Милоша Милојевића о осигурању стоке од заразе и усева од града који гласи:

Народној Скупштини

Укинути закони: о Фонду за осигурање стоке и фонду за накнаду штете пострадалим од града, имали су једну и исту намену: осигурање привредника. У времену укидања ових закона, остали су неутрошени основни и резервни капитали ових фондова на приходу код Управе Фондова за накнаду штете пострадалим од града, чија сума износи 1.036.000 динара.

Процењена штета градом учињена за време трајања закона, исплаћена је, а штета за угинулу стоку још није сопственицима исплаћена, пити се може исплатити, пошто се је са наплатом прироза услед укинућа закона престало.

Обуставом — укидањем закона о осигурању стоке, није потрвено право оштећених сопственика на наплату угинуле стоке у времену важности тога закона, јер ни један закон не може имати повратну силу, па ни закон о обустави овога закона. Стојећи на томе принципу, ја сам у прошлом скупштинском сазиву поднео законски предлог: да се свима *сопственицима угинуле стоке у времену док је дотичњи закон важио, исплати оштета из фонда за накнаду штете пострадалим од града*, пошто је тај фонд имао сличан задатак фонду за осигурање стоке, но тај предлог није имао среће да буде решен и ако је био оглашен за хитан.

Да оштећени сопственици угинуле стоке, којих има у знатном броју, не би и даље чекали на наплату оштете, пошто су од своје стране испунили све обавезе према постојећем Фонду, то поново подносим на решење следећи:

ПРЕДЛОГ

за законодавно решење Народне Скупштине о употреби новца из фонда за накнаду штете пострадалим од града, који гласи:

I

Овлашћује се Министарство Народне Привреде, да основни капитал фонда за накнаду штете пострадалим од града, који је на приходу код Управе Фондова, у износу 1.036.000 динара употреби по прописима овога законодавног решења на исплату до сада неисплаћене накнаде за угинулу стоку сопственицима у Краљевини Србији.

II

Овој суми придаће се и преостала сума новаца из фонда за осигурање стоке, о чему ће Управа Фондова саставити тачан рачун и предати га Министарству Народне Привреде на управљање у року од месец дана, од кад ово законодавно решење ступи у живот.

III

Из ових новаца првенствено ће се исплатити накнада штете оним сопственицима угинуле стоке, којима је иста досуђена у 1908. год., за тим оним сопственицима, којима је накнада досуђена у 1909. год., па онда онима којима се тек има досудити за стоку угинулу до 10 марта пр. год. докле је закон важио — све по реду досуђивање и најзад, дневница члановима оцењивачког суда.

IV

Све ове исплате извршиће на досадњи начин, по наредби Министарева Народне Привреде, Управа Фонда у року од три месеца, од ступања у живот овога законодавног решења и рачун о томе објавити у Српским Новинама. Преосталу суму новаца

по извршеној исплати задржаће и даље код себе на приходу, као подлогу за обнову закона о осигурање стоке и усева, на рационалнијој основи.

V.

Ово законодавно решење има силу закона и ступа на снагу кад га Краљ потпише.

4. Октобра 1910. год.
Београд.

Предлагач
Милош К. Милојевић
пар. посланик
за округ моравски.

Председник, **Андра Николић.** — Предлог ће се штампати и после ће се упутити секцијама да у нарочитом одбору буде оцењен. —

Изволите чути извештај одбора о издавању суду посланика Јована Васића.

Секретар, **Миша Трифуновић** прочита извештај који гласи:

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г. Министра Правде, Бр. 3195. да се народни посланик, Јован Васић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлучити: да се може Јован Васић, народни посланик узимати на одговор, судити, и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело из § 104. крив. законика, изложено у предњем захтеву г. Министра Правде.

За известиоца по овом предлогу, одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. Октобра 1910. год.
у Београду.

Председник Одбора,
Д. Пећић с. р.

Чланови:
С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Павле С. Ружић** с. р.

Председник, **Андра Николић.** — Скупштина ће одлучити кад треба да стави на дневни ред.

Изволите чути 5 извештаја одбора за издавање суду посланика Милисава Чолића.

Секретар, **Благоје М. Илић** прочита:

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г. Министра Правде Бр. 13490., да се народни посланик, Милисав Чолић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлучити: да се Милисав Чолић, народни посланик, може узимати на одговор, судити и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело које се казни по чл. 22. у вези са чл. 31. закона о штампи, изложено у предњем захтеву г. Министра Правде.

За известиоца по овом предмету одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. октобра 1910. год.
У Београду.

Председник одбора,
Д. Пећић.

Чланови:
С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Пав. С. Ружић** с. р.

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г. Министра Правде Бр. 12770. да се народни посланик, Милисав Чолић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлучити: да се Милисав Чолић, народни посланик, може узимати на одговор, судити и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело које се казни по чл. 22. а у вези чл. 31. закона о штампи, изложено у предњем захтеву госп. Министра Правде.

За известиоца по овом предмету одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. октобра 1910. год.
Београд.

Председник одбора,
Д. Д. Пећић с. р.

Чланови:
С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Пав С. Ружић** с. р.

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г Министра Правде бр. 14389., да се народни посланик, Милисав Чолић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлучити: да се Милисав Чолић, народни посланик, може узимати на одговор, судити и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело које се казни по чл. 22. у вези са чл. 31. закона о штампи, изложено у предњем захтеву г. Министра Правде.

За известиоца по овом предмету одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. октобра 1910. год.
у Београду.

Председник одбора,
Драг. Д. Пећић с. р.

Чланови:
С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Пав. С. Ружић** с. р.

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г. Министра Правде бр. 14164, да се народни посланик, Милисав Чолић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлу-

чити: да се Милисав Чолић, народни посланик, може узимати на одговор, судити и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело које се казни по чл. 22. и у вези са чл. 31. закона о штампи, изложено у предњем захтеву г. Министра Правде.

За известиоца по овом предмету одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. октобра 1910. год.

у Београду. Председник одбора,

Д. Пеић с. р.

Чланови:

С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Пав. С. Ружић** с. р.

Народној Скупштини,

Одбор за оцену тражења г. Министра Правде бр. 13811, да се народни посланик, Милисав Чолић, може од стране власти и судова узимати на одговор, свршио је свој посао и част му је предложити Народној Скупштини, да она изволи одлучити: да се Милисав Чолић, народни посланик, може узимати на одговор, судити и евентуалне одлуке према њему извршивати, за дело које се казни по чл. 22. у вези са чл. 31. закона о штампи, изложено у предњем захтеву г. Министру Правде.

За известиоца по овом предмету одређен је г. Д. Јоксимовић, члан одбора.

Акта се враћају.

6. октобра 1910. год.

у Београду. Председник одбора,

Д. Пеић с. р.

Чланови:

С. Златичанин с. р., **А. М. Продановић** с. р., **Пав. С. Ружић** с. р.

Председник, **Андра Николић**. — Скупштина ће изволети одлучити кад ће се ставити на дневни ред овај извештај.

Изволите чути извештај Финансијског Одбора о законском предлогу о поништавању државних папира од вредности.

Секретар, **Благоје М. Илић** чита:

Народној Скупштини,

Финансијски Одбор проучио је *предлог закона о поништавању државних папира од вредности* који је Народној Скупштини на решавање поднесен, па му је част предложити Народној Скупштини да тај законски предлог овако измењен изволи усвојити:

Члан 1. треба да гласи:

Све државне хартије од вредности, које имају особину ефеката, поништавају се према овом закону, кад изгубе вредност којим било законским узроком.

Члан 2. треба да гласи:

Ово поништавање вршиће се у Управи Државних Дугова.

Члан 3. треба да гласи:

Поништавање државних хартија од вредности биће двојако: привремено и коначно. Привремено ће се вршити до рока застарелости, који је специјалним законима или уговорима предвиђен, а коначно кад тај рок буде протекао.

Застарелост за исплаћене купоне има се рачунати за пет година од дана скаденције, а за исплаћене обвезнице за тридесет година од дана вучења.

Члан 4. треба да гласи:

Привремено поништавање врши Управа Државних Дугова машином за бушење, али тако да не буду оштећени знаци распознавања поништене хартије.

Коначно поништавање врши спаљивањем према овом закону састављена комисија.

Члан 5. треба да гласи:

Комисију састављају: два народна посланика из Београда, које одређује председник Народне Скупштине, један члан и један рачуноиспитач Главне Контроле, које председник Главне Контроле наименује, и један виши чиновник Министарства Финансија, кога Министар Финансија одреди.

Ова ће се комисија образовати на захтев Министра Финансија одмах чим овај закон ступи у живот.

Члан 6. треба да гласи:

Чланови комисије који су народни посланици имају за време рада посланичку дневницу, а остали дневницу од десет динара.

Члан 7. треба да гласи:

Комисија може радити кад су три члана на окупу.

Чланови комисије вршиће дужност док се другим не замене.

Члан 8. треба да гласи:

Комисија ће на позив Министра Финансија почетком сваког месеца фебруара и августа приступити коначном уништењу државних хартија од вредности.

Члан 9. треба да гласи:

Управа Државних Дугова поднеће комисији нарочитим рефератом државне хартије од вредности за коначно поништавање. Комисија ће пробним прегледом констатовати њихово бројно стање по зајмовима, скаденцијама и укупној суми, као и то да ли су привремено поништене.

Комисија је дужна да се из књига увери: да ли су јој ради спаљивања предате све вредности, које треба коначно уништити, а Управа Државних Дугова дужна је ставити комисији на расположење затражене податке.

О нађеном стању комисија ће саставити записник у три примерка, који ће потписати присутни чланови, а затим хартије спалити. Пошто се ти записници заведу комисија ће ставити и потписати да су означене вредности спаљивањем уништене. Један примерак овог записника послаће се архиви Народне Скупштине, други се шаље Главној Контроли, а трећи примерак остаје за архиву Управе Државних Дугова.

Члан 10. треба да гласи:

Комисија ће, после коначног поништавања хартија од вредности, извршити још и пробни преглед свих вредности које је привремено требало поништити, и уверити се да ли су те вредности прописно привремено поништене и на време укњижене,

о чему ће такође на горњи начин саставити записнике.

Члан 11. треба да гласи:

Министар Финансија прописаће правилник за извршење овог закона.

Члан 12. и 13. остају по предлогу.

За известиоца свога одбор је одредио г. Настаса Н. Петровића.

6. октобра 1910. год.
Београд.

Председник
Финансијског Одбора,
Д-р Лаза Пачу с. р.

Секретар
Финансијског Одбора.
М. Драшковић с. р.

Чланови Одбора:

Јов. Жујовић с. р., **Коста Стојановић** с. р., **Јоца П. Јовановић** с. р., **Настас Н. Петровић** с. р., **Д-р Воја Д. Маринковић** с. р., **Урош Ломовић** с. р., **Мита Исаковић** с. р., **Ђока Марковић** с. р.

Председник, **Андра Николић**. — Скупштина ће изволети одлучити кад ће се се овај законски предлог ставити на дневни ред.

Прелазимо на питања Председништву.

(Нико се не јавља за реч).

Прелазимо на питања г. г. министрима.

Има реч г. Воја Маринковић за питање на г. Министра Финансија.

Д-р. Војислав Маринковић. — Ја имам да упутим ова питања на г. Министра Финансија. Прво је питање ово:

У Српским Новинама од 11. Септембра ов. године публикован је распис г. Министра Финансија под № 22026., у коме Министар Финансија објашњава подручним властима да се трошарина предвиђена за грађевински материјал у 21. тач. трошаринске тарифе има наплаћивати и на онај материјал, који није грађевински него који се употребљује или за столарске израђевине, или за израду лопата, вила, корита и т. д. тврдећи да је израз „грађевински материјал", који је већ сасвим јасан у 21. тач. трошаринске тарифе, поменут само као узгред. Ја међутим сматрам да тај израз везује министра, да везује извршиоца закона и да Министар не може сад расписом раширивати трошаринску тарифу и на предмете, који нису законом о трошарини обухваћени. Могуће је да је г. Министар у своје време и сам тако сматрао: да ће се трошарина наплаћивати и на оне предмете, који нису грађевински материјал; али је несумњиво да се она по закону садањем на те предмете не може наплаћивати и да је Народна Скупштина потирајући тај закон, вероватно и схватила опако израз „грађевински материјал" како се он и има схватити.

Ја бих молио г. Министра Финансија да ми одговори, да ли је вољан да се врати на тај распис још једном и да поноче то проширење закона о трошарини својим расписом.

Министар Финансија, **Стојан Протић**. — Као што сте чули, господо, питање г. д-р Воје Маринковића тиче се разумевања једне одредбе законске. Ја сам разумео ту одредбу законску тако, као што је у том расису и речено, да је тако смисао закона, и, услед тога, што се појавила сумња у разумевању те законске одредбе, ја сам мислио да треба да објасним подручним властима, како тај пропис законски треба да се разуме. Да ли тај пропис треба да се разуме опако, како г. д-р Маринковић каже, или овако, како ја кажем. Ја могу допустити да о томе може бити спора; али могу одмах да кажем овде и то, да сам од своје стране учинио све што је потребно у томе погледу. Ствар је важна, тиче се прихода државних, и ја, кад сам издао тај распис, ја сам га одмах доставио Државном Савету, а ви знате да по одредби једнога члана закона о државној трошарини — не сећам се сад тачно којега, — Министар Финансија у споразуму са Државним Саветом има да пропише уредбу и правила о извршењу тога закона.

Ако би се догодило да и Државни Савет стане на гледиште г. д-р Маринковића, ја ћу свој распис повући; а ако и он нађе да сам ја имао право, онда ћу ја остати при њему.

Председник, **Андра Николић**. — Има реч г. д-р Воја Маринковић.

Д-р Воја Маринковић. — Ја сам хтео само то да знам, јер често пута поједини Министри издају распис и људи морају да плаћају па тек онда да изјављују жалбе и да траже да им се новац врати. У осталом ја сам задовољан са овим одговором г. Министра Финансија и причекћу док и Државни Савет ту ствар реши.

Друго питање се односи на рад једног пореског одељења.

Кад Министар Финансија проширује законе својим расписима, онда још томе има лека, јер ту је и Државни Савет, па може ствар да се расправи. Много је незгоднији овај случај кад су почели и поједини порески органи Министру Финансија да проширују законе, јер ту често пута не може да буде поправке више, као што је овај случај, који ћу сад изнети г. Министра Финансија, и који мислим, да је потребно да се преда јавности.

Пореско одељење среза драгачевског 24. септембра под Бр. 5.058. тражило је од драгачевске задруге, акционарског друштва, да му, на основу чл. 91. и 114. закона о порези, а ни један ни други се не односе на то, одговори: која су лица фирми Гавриловић и Предић жирирали менице у 1900. и како су те менице плаћане; која лица тој фирми данас жирирају менице; која су јој лица продавала акције; и, четврто, колико та фирма има новаца код тога завода. За свако лице тражи да се назначи тачно: име и презиме, колики је износ меница, и све друге околности. — Такву исту наредбу упутило је пореско одељење и под Бр. 4.991 и 5.437., у којој тражи обавештења о уплати акција, преносу, наплатама и т. д.

Пореско Одељење апсолутно никаква права није имало да једну такву ствар тражи од једног новчаног завода; а кад се та задруга одупрла да дâ податке, које није дужна да дâ *и које ниједан*

завод не сме никако да даје и не даје их као своју трговачку тајну, онда је Пореско Одељење на основу расписа Господина Министра Финансија од 23. септембра ове године бр 22660 *послало свога ревизора* у тај завод у лицу Димитрија Стојановића, који је прегледао све заводске књиге, обавестиво се о свему што је Пореско Одељење тражило и *он је однео тај извештај.*

Међутим Г. Министар Финансија нема права ни по којем закону да издаје такве наредбе, а ни поменути распис не може се односити на то. Г. Министар Финансија има права само по закону о таксама да шаље у поједине заводе своје ревизоре да ревидирају да ли су по закону о таксама на свима документима наплаћене таксе, али по *закону о порези* Министар Финансија нема права да шаље такве ревизоре. Међутим овај је ревизор прегледао, колико је ко у заводу уложио новаца на приплод; какве су меница; ко их жирчра и ко све има акције тога завода. У колико сам дознао, то не само да је незаконита радња, него та радња има рђав циљ, што је управник пореског одељења за нечији рачун хтео да сазна: у чијим су рукама акције тога завода. Ја не знам шта је управник драгачевског Пореског Одељења хтео са жирантима меница овога завода; у сваком случају он је овде поступио незаконито.

Ја бих молио Г. Министра Финансија, да изволи одговорити: да ли је овај порезник ову ревизију у поменутом новчаном заводу вршио са његовим знањем, или је он то радио на његову руку и ако је он то на своју руку радио, онда да ли је то законито. Јер, ако се порезницима овакав незаконит рад допусти, онда ће они заћи и по приватним кућама и вршити сличне ревизије, а то је у свему незаконито.

И ја сам у једном овдашњем новчаном заводу, и што се мене лично тиче, ја бих такога ревизора кад би ми дошао, просто избацио напоље; али то сви људи не знају да у сличним приликама учине.

Председник, **Андра Николић.** — Има реч Г. Министар Финансија.

Министар Финансија, **Стојан М. Протић.** — Ја могу г. Маринковићу сад, у овом тренутку да одговорим ово: мени о тој ствари апсолутно није ништа познато. Према томе ја никакве мере ту нисам могао ни предузимати. Ово, што је г. Маринковић сазнао, не знам којим путом, могао сам да сазнам и ја, рецимо од стране жалитеља. Могао се жалитељ обратити и мени. То је био пут; та задруга требала је да се обрати мени, и ја бих с места учинио оно што по закону треба да учиним. — Ја бих молио г. Маринковића или да се он обавести тачно о тој задрузи, шта је све било тамо, у чему је она настрадала, па ћу ја то извидети; или да упути задругу, да ми она тај случај достави. Ако порезник буде крив, тј. ако буде тако радио, како то г. Маринковић овде представља, онда је ствар јасна и свршиће се брзо.

Ја сам збиља издао распис о томе, да се изврши ревизија: да ли новчани заводи наплаћују таксе на актима где то треба. Ја то право имам по закону и дужан сам, а не само да имам право, да то радим, да би се закон примењивао и да се не би приходи државни испод органа власти измицали. И могу да кажем овде, да сам нашао поједине случајеве, који сведоче о неправилној примени тога законског прописа.

Др. Вој. Маринковић. — Ја не знам разлоге, са којих се Драгачевска Задруга није жалила. Она може немати разлога; она их може имати и не жалити се. Ја сам ово добио од фирме, која је била у питању. Можда је драгачевској власти било потребно да пореско одељење учини тој задрузи оно што ни једном заводу не сме да се учини. Ја не знам хоће ли се задруга жалити. Ја имам све податке, све званичне нумере од дотичне фирме која би се, може бити, и жалила. Ја ћу *те податке ставити на расположење г. Министру*; јер мислим, да *он и по званичној дужности о овим стварима мора да води иследење.* Ја се надам, да ће и г. Министар Народне Привреде, чији су органи после тога били у Драгачевској Задрузи и констатовали да су тако радили органи драгачевске власти, и ставили примедбу на то — ја се надам, да ће и г. Министар Народне Привреде, као заштитник трговине и акционарских удружења, такође учинити да се овакве ствари у будуће не само спречо; него да ће и онај, који је крив, искусити казну.

Ове ћу податке, дакле, ставити на расположење г. Министру Финансија.

Министар Финансија, **Стојан Протић.** — Изгледа, да ме г. Маринковић рђаво разумео. Ја сам јасно казао; нисам ја спорио и одбацивао од себе дужност да уђем у испитивање и истрагу по овој ствари, зато што се формално нико није жалио. Неко може неку ствар извићати само онда, кад му се зато јави и кад сазна за њу ма на који начин: било да сазна путем писма те фирме, било да сам г. Маринковић то каже. Ја не могу да испитујем нешто што ми није познато. Кад ми г. Маринковић стави на расположење податке ја ћу учинити своју дужност.

Председник, **Андра Николић.** — Изволте чути једну интерпелацију.

Секретар, **Милош Трифуновић.** — Чита интерпелацију г. г. Стојана Новаковића и г. Стојана Рибарца народних посланика упућену г. Министру Иностраних Дела.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Господину Министру Иностраних Дела

За наше односе с Турским Царством каже се да су одлични. Уговоре имамо и о трговини и о конзулској конвенцији ево већ толико година. При свем том цело лето су се пропосили по новинама и проносе се без престанка гласови о разним насилним мерама, којима су од турских власти изложени и наши грађани и наши сународници.

Приликом стишавања побуне арбанаске и приликом разоружања, које је предузето у вилајету Косовском и у Санџаку Новопазарском, православни су Срби непрестано били изложени великим мукама, ма да се они нису бунили. Говори се да је то чињено само за то, да се Турска Влада оправда пред Арбанасима за насиља, која је њима као бунтов-

ницима чинила и на оно мало оружје, што им је форме ради одузето, јер је опште уверење да је оружје одузето само од хришћана, а да су муслимани остали свуда добро наоружани.

Кад је настала нова школска година, грунули су гласови са свих страна да се поданицима Краљевине Србије не допушта да по стародавним навикама као учитељи и професори врше наставу по школама, на што имају право и по повластицама Православне Васељенске Цркве и по уговорима међу Краљевином Србијом и Турским Царством. Како Турска Влада не издржава ни једну хришћанску школу и како је, тога ради, врло мален број Срба отоманских поданика у стању да врши наставу, тим је поступањем сав српски народ у Турском Царству лишен школа, што никад до сад није било у Турском Царству.

Исто тако, турске власти радо покушавају, да цркву и свештенство православно по областима наше народности лише права, која им припадају по повластицама Васељенске Православне Цркве што се не чини и по другим областима по Турској.

С тога узимам слободу замолити г. Министра Иностраних Дела, да изволи пред Народном Скупштином одговорити:

а. Јесу ли још у вредности међународни уговори које ми имамо с Турском и имају ли по њима право наши поданици да врше у Турској учитељску и професорску службу, као што се то толико година практиковало а што је допуштено свима другим државама?

б. Је ли услед многих повреда тога права и обичаја, наша Влада чинила и с каквим је успехом чинила кораке на Порти за заштиту тих права?

в. Јесу ли у вредности толико пута потврђене афтономне повластице Православне Цркве, а имају ли оне важности за епархије српске народности у Турском Царству? Ако су у важности, зашто се оне не поштују по тим епархијама и је ли Влада то право наших поданика узимала у заштиту и с каквим успехом?

г. Је ли Краљевска Влада у овом послу помишљала на заједничку акцију са Грчком, Црном Гором, Бугарском и Румунијом, пошто све те балканске земље имају и исте околности по појединим областима Турске?

д. Је ли се Влада споразумевала са Патријархом Васељенске Православне Цркве у Цариграду о одбрани векованих повластица Православне Цркве у Турској којима има да се користи и наш тамошњи народ?

ђ. Је ли Влада примила обавештења поради нечовечних мучења којима су, ради купљења оружја, изложени били толики наши сународници у Косовском Вилајету?

2. октобра 1910.
у Београду.

Народни посланици:
Стојан Новаковић
Ст. Рибарац

Председник, **Андра Николић.** — Прочитана интерпелација упутиће се г. Министру Иностраних Дела.

Министар Иност. Дела, **М. Миловановић.** — Ја сам чуо интерпелацију и готов сам да изјавим, да ћу на њу одговорити чим је Скупштина стави на дневни ред.

Председник, **Андра Николић.** — Сад је на реду да утврдимо дневни ред за наредну седницу.

Мени је част да предложим да прва тачка сутрашњег дневног реда буде ова интерпелација;

Друга тачка дневнога реда да буде закон о поништавању државних папира од вредности; трећа и четврта тачка да буде извештај одбора о издавању посланика суду: као трећа тачка дошао би извештај за Јована Васића посланика; а као четврта извештај за Милисава Чолића посланика.

Прима ли Скупштина овај дневни ред? (Прима).

Данашњу седницу закључујем а идућу заказујем за сутра у $8^1/_2$ часа пре подне.

Састанак је трајао до 10 и четврт часа пре подне.

МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
Бр. 15433.
2. октобра 1910. год.
у Београду.

Народној Скупштини,

Одредбе Устава од 5. јуна 1903. године, које се односе на судије виших и првостепених судова, не само да се не подударају него су у нечем и противречне одредбама постојећег закона о судијама од 19. јануара 1901. године, а нарочито у погледу питања о квалификацијама судијским и избору судија.

Питање о судијској квалификацији, које се нарочито истиче због своје важности, с једне, и несагласности у Уставу и закону с друге стране, решено је у изменама и допунама у томе смислу, да су узете као меродавне одредбе уставне. Но како Устав у чл. 183. наређује, да се у свима струкама државне службе имају постепено увести државни испити, то је као уставна квалификација у чл. 1. условљен и државни судијски испит, као најјача погодба за доказивање спреме за судијску службу.

Устав побројава све оне разне положаје, који дају права на службу судија или председника у првостепеним и вишим судовима. Где год је број година, проведених у разним положајима државне службе или у адвокатури, подједнак, ту је усвојено срачунавање година проведених на тим положајима, јер Устав није забранио то срачунавање ниједним својим наређењем.

Где се пак године условљене за један положај не слажу са годинама другог положаја, као што је случај у чл. 2. по коме седам година правозаступничке службе дају право на положај председника Првостепеног Суда или судије Апелационог Суда, док то право постизава првостепени судија са пет година те службе, — ту је уведено срачунавање по сразмери 84 месеци према 60 месеци, или другим речима: 17 месеци правозаступничке узимају се за једну годину судијске службе. Начело сразмерног срачунавања има се применити где год се не подударају године проведене у разним положајима, које се по Уставу траже као квалификација за службу судије или председника виших судова, као на пр. у чл. 3.

Како се начин бирања судија и председника првостепених и виших судова по Уставу у суштини својој разликује од изборног начина по закону, то су у предлогу (одељак II) све дотичне одредбе измењене и доведене у сагласност са Уставом.

У закону се говори о среским или градским судијама, који ће бити предмет засебног пројекта, који ће се поднети Народној Скупштини.

Одредба чл. 27. садржи нову установу инспектора, преко којих ће Министар Правде вршити стални надзор над радом среских или градских и првостепених судова.

Министарство Правде с обзиром на свој мали персонал до сада није било у могућности да преко својих чиновника врши инспекцију. У важним и тежим

случајевима слало је своје комесаре у лицу једног од касационих судија или свога начелника, а то је било веома незгодно по ток послова, јер су дотична лица морала напуштати своју редовну дужност, а за касационог судију могло би се тумачити као противно чл. 158. Устава. Установом нарочитих инспектора попуњава се једна празнина која се већ од дужег времена осећала, а од које ће судови несумњиво имати користи.

То су у главном начелне измене ранијег закона о судијама, које истичу из Устава и које су с тога уставним одредбама изазване.

Овлашћен Указом Његовог Величанства Краља од 2. октобра ове године Бр. 15411. част ми је поднети Народној Скупштини овај предлог закона о судијама као и препис мишљења Државног Савета о овом пројекту, с молбом да Народна Скупштина изволи овај предлог закона усвојити.

Министар Правде,
К. Л. Тимотијевић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О

СУДИЈАМА

I. Која лица могу бити судије и председници судова.

Члан 1.

Судија у среском или градском и првостепеном суду може бити сваки грађанин који је, уз друге законске услове за државну службу, редовно свршио правни факултет, у Србији или на страни, положио државни судијски испит, има 25 година, и испуњава друге законске услове за државну службу.

Члан 2.

За председнике у првостепеним и судије у Апелационом Суду тражи се још да су служили најмање пет година: као судије првостепених судова, или као секретари Министарства Правде или виших судова, или као ванредни или редовни професори права на Универзитету или редовни професори пређашње Велике Школе, или да су седам година радили правозаступничке послове као правозаступници, или били толико времена среске или градске судије, — и да имају 30 година.

Члан 3.

За председника у Апелационом Суду, и председника и судије у Касационом Суду, поред захтева изложених у првом члану овога законика, тражи се још да су служили 10 година: као судије првостепених или среских односно градских судова или као ванредни или редовни професори права на Универзитету, пређашњој Великој Школи, или да су десет година радили правозаступ-

ничке послове као правозаступници, или да су били пет година судије Апелационог Суда, или председници првостепених судова, или да су били Министри Правде.

Председник Касационог Суда има чин Државног Саветника.

Члан 4.

За квалификацију по чл. 2. и 3. овога закона године проведене на разним положајима срачунавају се, ако се тим наређењима, тражи подједнак број година за те положаје. А ако није одређен подједнак број година, онда се године проведене на тим положајима сразмерно срачунавају и допуњују године.

При срачунавању година правозаступничке службе и службе среског или градског судије у случају чл. 2. овог закона узима се седамнаест месеци за једну годину службе проведене на осталим положајима.

Члан 5.

Не могу бити бирани, нити постављени ни за председника ни за судију ма кога суда они, који су судском пресудом изгубили грађанску част, па ма је доцније и повратили као и они који су дисциплинском пресудом Касационог Суда отпуштени из судиске службе, или који су пресудом редовних судова за просте, неполитичке злочине или преступе изгубили судијску службу.

Ове одредбе не вреде за судије, који нису државни чиновници.

Члан 6.

Све судије и председнике поставља Краљ указом, на предлог Министра Правде.

II. О судијском испиту и постављању судија и председника.

Члан 7.

Право на полагање судијског испита има сваки указни чиновник или онај који је то био, ако уз друге законске услове за државну службу поднесе Министру Правде доказе да је редовно свршио правни факултет и да је као указни чиновник провео три године.

Уз молбу за полагање испита кандидат полаже за чланове испитног одбора и деловођу по 15 динара на име хонорара за труд око испита.

Судијски испит не полажу професори права и правозаступници у случају чл. 2. и 3. овог законика.

Члан 8.

Министар Правде поставља одбор за испитивање судијских кандидата на 3 године.

Одбор се састоји из 5 чланова и то:

Председника Касационог Суда, или његовог заменика, који је председник одбора; једног судије Касационог Суда, два професора права на Универзитету (редовна или ванредна) и једног судије Апелационог Суда.

Ако је који члан одбора спречен заступиће га његов заменик.

Заменике сваком члану одбора поставља Министар Правде у исто време кад и саме чланове одбора, између чланова Касационог и Апелационог Суда и професора права на Универзитету.

Деловођа је секретар Министарства правде.

Члан 9.

Испит је јаван, и држи се у згради Касационог Суда.

Испит мора обухватити питања:

а) из грађанског права са законом, закона о старатељству, правила о поступању у неспорним делима; и приватног међународног права.

б) из кривичног законика, са законом о пороти, штампи и закона о шумама;

в) из трговачког законика са законом о стечајном поступку;

г) из грађанског судског поступка;

д) из кривичног суд. поступка;

ђ) из српског уставног права и конвенција закључених са страним државама.

Но Министар Правде по споразуму са одбором може увећати број предмета из којих се испит полаже.

Испит је усмен и писмен.

Писмени се испит састоји из домаћег састава (теме) и писменог задатка (клаузуре). Кандидати који имају титулу доктора права, ослобођавају се израде домаћег састава.

Министар Правде по споразуму са одбором прописаће правила о полагању испита.

Члан 10.

Кандидат је положио испит ако за то гласају четири члана одбора. Гласање је тајно.

Оцене су: положио одлично, једногласно положио, већином гласова положио и није положио.

Кандидат који није положио испит може га понова полагати, но размак између испита мора бити најмање година дана. Уз молбу за полагање испита кандидат полаже за сваког члана одбора по 20 динара а за деловођу 10 динара.

Члан 11.

Кандидати који су положили судијски испит имају првенствено право да буду постављени за секретаре (ако то нису), а могу постати јавни правозаступници без полагања правозаступничког испита, ако испуњавају остале услове закона о правозаступницима.

Члан 12.

Судије среских или градских првостепених судова постављају се по листи коју предлаже Министар Правде са председницима Касационог и Апелационог Суда. У листи мора бати два пута онолико кандидата колико има упражњених места.

Судија среског или градског суда не може по молби или пристанку бити постављен за судију првостепеног суда, већ је за то потребна нарочита кандидација у смислу предњег става.

Судија првостепеног суда може по својој молби или пристанку бити постављен за судију среског или градског суда.

Члан 13.

Председници првостепених судова постављају се по двема листама, од којих једну предлаже Касациони Суд, а једну Апелациони Суд.

Члан 14.

Председници и судије Касационог и Апелационог Суда постављају се такође по двема листама, од којих једну предлаже Државни Савет, а једну Касациони Суд.

Члан 15.

У свакој листи мора бити два пута онолико кандидата, колико има упражњених места.

Кандидати могу бити исти и на једној и на другој листи.

III. О начину бирања среских или градских судија председника и судија, првостепених и председника и судија Касационог и Апелационог Суда.

Члан 16.

Кад се упразни једно или више места судијских у среском или градском и првостепеном суду, Министар Правде позваће председнике Касационог и Апелационог Суда, или њихове заступнике, и с њима, тајним гласањем, изабрати за свако место по два кандидата.

Ако се не добије већина, онда се понова гласа, па ако се ни поновним гласањем не добије већина, онда се избор врши коцком између кандидата на које је пао по један глас приликом другог гласања.

О току избора саставиће се записник.

Члан 17.

Кад се упразни место председника првостепеног суда, Министар Правде позваће, писмом, Апелациони и Касациони Суд да изберу за упражњено место сваки по два кандидата.

Члан 18.

Председници ова два суда, пошто добију од Министра Правде овај позив, сазивају, и то: председник Апелационог Суда судије Апелационог Суда из оба одељења, а председник Касационог Суда општу седницу (§. 13. зак. о устр. Касац. Суда), ради избора ових кандидата.

У овом случају, у оба суда секретари не могу замењивати судије.

За састав изборне седнице у Апелационом Суду мора бити најмање 7 судија.

Члан 19.

Избор у оба суда врши се тајним гласањем Сваки судија, као и председник, написаће на једном листићу име, презиме, звање или положај онога кандидата кога бира, па тај листић савиће и спустити у кутију за гласање. Председник за тим вади из кутије листиће, отвара их, па из њих гласно чита имена која су записана показујући листиће најстаријем и најмлађем судији по рангу ради контроле. Кад се ово сврши, председник пребраја гласове, и која лица имају апсолутну већину, оглашава их за изабране кандидате.

Члан 20.

Ако се при првом гласању не постигне апсолутна већина, онда се понавља тајно гласање Ако се при овом гласању за које лице не добије апсолутна већина, онда се врши ужи избор оних кандидата који су имали највише гласова.

Ако се гласови поделе тако да двојица добију једнак број гласова, онда се за ту двојицу понова гласа, па ако ни тада ни један не добије апсолутну већину, коцком се одређује који ће се од те двојице сматрати за изабраног кандидата.

Члан 21.

Кад се на изложени начин изберу два кандидата, саставиће се о томе записник, у коме ће се изложити цео ток избора. Записник ће

потписати председник и судије који су у избору учествовали. О свршеном избору известиће се Министар правде писмом, у ком ће се изнети који су кандидати бирани који су изабрани са колико гласова и на ком гласању.

Члан 22.

Листићи којима је гласање извршено уништавају се одмах после свршеног избора у седници.

Члан 23.

Кад се упразни место председника или судије Апелационог или Касационог Суда, Министар Правде позива Државни Савет и Касациони Суд да изберу за упражњено место по два кандидата.

За овај избор вреде наређења чл. 19. и 20. овога закона.

Члан 24.

По свршеном избору председника или судије Апелационог и Касационог Суда поступа се по чл. 21. и 22. овога закона.

IV. О сталности судија.

Члан 25.

Судије су у својим звањима сталне.

Судија не може бити лишен својега звања, нити ма под којим изговором уклоњен са дужности против своје воље без пресуде редовних судова или дисциплинске пресуде Касационог Суда.

Судија не може бити тужен за свој судијски рад без одобрења Касационог Суда.

Члан 26.

Судија не може примити вршење какве друге државне службе, изузев хонорарну професуру на правном факултету. Он не може ни привремено бити упућен на другу, плаћену или бесплатну дужност осим случаја предвиђених у чл. 91. и 137. Устава.

Али се судија, по своме пристанку, може употребити и на друге дужности, предвиђене у каквом специјалном закону, ну само кад није на својој редовној дужности.

Члан 27.

Сталан надзор над радом средских или градских и првостепених судова врши Министар Правде преко инспектора Министарства Правде.

Општа седница Касационог Суда бира четири кандидата за инспекторе, и Краљ на предлог Министра Правде двојицу од њих потврђује. Инспек-

тор мора бити свршени правник. Основна плата му је 5.000 динара на годину и после сваке четврте године добива периодску повишицу од 1.000 динара; највећа је његова плата 7.000 динара.

Инспектори су дужни сваке године обићи све среске или градске и првостепене судове и о раду и стању свију послова у суду поднети опширан извештај Министру Правде и Касационом Суду. Пропусте ли ово учинити, Касациони Суд узеће их за то на одговор сам или по тужби Министра Правде и казнити ако има места казни.

Одредбе овога закона о сталности, одговорности, пензионисању и дисциплинским казнама вреде и за инспекторе Министарства. Тужбу против њих подноси Министар Правде Касационом суду.

V. О премештају судија.

Члан 28.

Судија може бити премештен по својем писменом пристанку и у случају чл. 43. тач. 3. овога закона.

Осем тога, судија може бити премештен из једног суда у други кад се законодавним путем укине суд у коме је он судија, или се преиначи устројство суда тако да се судска област смањи, те се покаже потреба за нова постављења и размештај судија укинутих судова или судова чија је област смањена.

Члан 29.

Не могу бити судије у исто време у једноме суду, нити заједно судити, сродници по крви у правој линији у коме било степену, у побочној до четвртог степена завршно, по тазбини или по крштењу до другог степена закључно, као ни пашенози, чије су жене рођене сестре.

Кад се међу судијама деси овакво сродство, премешта се свагда онај судија који је дао повода сродству, а где таквог повода нема, премешта се онај, који је доцније за тај суд постављен.

Ако се таквом судији не може дати место у другом суду зато што празног места нема, а сам не пристаје да му се да равно место у другој струци, онда се он ставља на расположење, но прво празно место судијско мора му се дати. —

Ово вреди и за случајеве предвиђене у чл. 23. овога закона.

VI. О пензионисању судија.

Члан 30.

Судија среског или градског суда и првостепеног суда и председник првостепеног суда не може бити стављен у пензију против своје воље осем кад наврши 60 година живота, или четрдесет година државне службе, или кад телесно или душевно тако оболи да не може дужност да врши. Али са последњег узрока судија се не може ставити у пензију без решења опште седнице Касационог Суда.

Но судија мора бити стављен у пензију чим наврши 60 година.

Од овога се изузимају судије и председник Касационог Суда и председник Апелационог Суда у толико, што они не могу бити пензионисани док не напуне 65 година старости, а тада морају бити пензионисани.

Пре означених бројева година пензионисање се може извршити само за казну по изричној пресуди опште седнице Касационог Суда за дисциплинску кривицу по овом закону (чл. 43. тач. 4. овог закона).

Члан 31.

У случају сумње узима се да судија није навршио 60 односно 65 година, ако он сам то не признаје, а противно се не докаже крштеницом, школском сведоџбом или ранијом кондуит-листом.

Члан 32.

За констатовање телесне или душевне неспособности судије за службу доказ је само мишљење три државна лекара, ако исто усвоји и Главни Санитетски Савет.

Члан 33.

Судија може и сам, написмено, тражити да се стави у пензију, ако је стекао право на њу, из узрока изложених у чл. 30. овога закона.

VII. О одговорности судија.

Члан 34.

За злочине и преступе, учињене у званичној дужности, судија ће подлежати суђењу редовних судова.

Исто тако редовни судови судиће и за накнаду штете, која би се учинила кривицом судије у званичној дужности.

За дисциплинске кривице судија ће се казнити по прописима овог закона.

Члан 35.

Тужба за кривице изложене у првом ставу предњег члана, или за накнаду штете, подноси се написмено Министру Правде, или непосредно Касационом Суду. Приватни тужилац дужан је уз тужбу именовати судију кога тужи, јасно разложити зашто га тужи и поднети, у оригиналу или потврђеном препису, доказе о његовој одговорности. Ако су доказ сведоци, онда треба да означи име и презиме свакога сведока, где се налази и шта ће му који сведок сведочити.

Тужба оваква подноси се у двоје.

Све што је овде речено о тужби приватног тужиоца, вреди и за тужбу коју би Министар Правде, по заваничној дужности, поднео против кога судије.

Члан 36.

Министар Правде, у року од 15 дана од пријема, спровешће тужбу, заједно са поднесеним преписом и свима доказима, Касационом Суду, да реши:

Да ли има основа да се судија тужи суду за кривицу, или за накнаду штете.

Ако је тужба предата непосредно Касационом Суду, Касациони Суд извештава о томе Министра Правде.

Члан 37.

Касациони Суд, кад прими тужбу, за пет дана од пријема, доставиће препис тужбе туженоме на одговор и одредиће му за то рок, који не сме бити краћи од двадесет ни дужи од тридесет дана.

Кад одређени рок прође, и ако тужени не буде одговорио на тужбу, Касациони Суд у општој седници решава о поднетој тужби најдаље за десет дана.

Ако у овом случају буду један или више судија Касационог Суда тужени, решаваће о поднетој тужби остале неизузете судије, без обзира на број судија, који је потребан за општу седницу по § 13. зак. о устројству Касационог Суда.

Члан 38.

Ако Касациони Суд реши да има места тужби, одредиће у исто време и суд, који ће дело судити, и о томе известиће приватног тужиоца, туженог судију и Министра Правде.

Решење ово доставља се, уз спровод како тужбе тако и свију других аката, одређеном суду.

Члан 39.

Одређени суд, кад прими решење са актима, чиниће даље ислеђење у колико му потребно буде, и продужиће даљу радњу по прописима законика о поступку судском у кривичним или грађанским парницама, ако би се ствар тицала само питања о накнади штете.

Члан 40.

Тужба противу судије за накнаду штете мора се одређеном суду поднети у року од 60 дана, рачунајући од дана, кад је тужиоцу достављено решење Касационог Суда.

Члан 41.

Право на тужбу против судије за накнаду штете причињене у вршењу званичне дужности, застарева за шест месеци, рачунајући од дана кад је пресуда или решење, из кога је штета произишла, извршним постало, а ако пресуда или решење није оштећеном предато или ако је оштећење учињено другом каквом радњом или нерадњом, онда од када је оштећени за штету сазнао. Овај рок не може бити дужи од године дана. За доказивање овог факта може се тужилац послужити свима доказним средствима означеним у законику о поступку судском у грађанским парницама.

Судија се овом застарелошћу може бранити све донде, док пресуда којом се осуђује не постане извршна.

Члан 42.

Кад судија учини дисциплинску кривицу казниће се дисциплински.

Као дисциплинска кривица сматра се:

1. Кад повреди дужности своје службе, и

2. Кад својим понашањем у служби и ван службе вређа чиновнички углед.

Члан 43.

Дисциплинске су казне за судије и председнике судова:

1. Писмени укор;

2. Новчана казна до три месеца плате;

3. Премештај у други суд истог степена или другу струку;

4. Стављање у пензију, и

5. Губитак службе.

Члан 44.

Све казне из претходног наређења изриче Касациони Суд у својој општој седници.

Члан 45.

Пресуда Касационог Суда извршна је.

Члан 46.

Новчана казна се изриче у корист фонда за удовице и децу умрлих чиновника.

Члан 47.

Казну премештаја судија среских или градских судија и судија и председника првостепених судова у други суд или другу струку изриче Касациони Суд, у општој седници, по тужби Министра Правде.

Против ове пресуде нема места жалби.

Чл. 48.

Тужени судија или председник може тражити изузеће највише противу пет судија Касационог Суда.

Изузеће може чинити у одговору на тужбу, по прописима законика о поступку судском у кривичним делима. Доцније може тражити изузеће само ако је узрок наступио после датог одговора.

Кад је тражено изузеће, остале судије Касационог Суда, којих мора бити најмање 9, решавају о изузећу.

Члан 49.

Касациони Суд суди по убеђењу и познавању ствари, без обзира на доказе у крив. суд. поступку, и његова је пресуда извршна.

За дела из §§ 105., 106. и 107. крив. зак. судиће судијама редовни државни судови без поротника, по убеђењу и познавању ствари.

Члан 50.

Казна премештаја изриче се без права на накнаду селидбених трошкова.

Члан 51.

И за повреду §§ 16., 17. и 18. зак. о чинов. грађ. реда, по тужби Министра Правде, општа седница Касационог Суда решава: има ли законског основа, да се место судије огласи за упражњено.

Члан 52.

Ако је судија пресудом осуђен за кривице, које доносе губитак грађанске части, или је осу-

ђен на затвор више од 6 месеци, онда се пресуда ова шаље Касационом Суду, да он у општој седници донесе решење: којим ће се утврдити да је такав судија изгубио службу. Министар Правде обзнањује ово решење преко „Српских Новина".

Но ако је судија осуђен за кривице које не повлаче губитак грађанске части, на затвор до 6 месеци, онда се пресуда шаље Касационом Суду, да у општој седници као Дисциплинарни Суд реши: да ли тај судија може и даље остати судија.

Члан 53.

Ако је судија за просте — неполитичке — али неморалне или из користољубља злочине и преступе учињене, изван своје дужности, пресудом редовних судова ослобођен од казне због недовољних доказа, Министар Правде известиће о овоме Касациони Суд, који ће одлучити, да ли ће такав судија остати у судијској служби или не.

Члан 54.

Судија се не може осудити ни на какву дисциплинску казну, док се не саслуша.

Члан 55.

Касациони Суд своју пресуду доставља Министру Правде на извршење.

VIII. О платама судија.

Чл. 56.

Законом овим одређују се судијама и председницима судова ове плате:

1. Председнику Касационог Суда 10.000 динара годишње;

2. Председнику Апелационог Суда 9000 динара годишње, по навршеној периоди од четири године 10.000 динара;

3. Судијама Касационог Суда по 7.000 динара годишње, по навршеној периоди од четири године по 8.000 динара, по навршеној другој периоди од четири године 8.500 динара;

4. Судијама Апелационог Суда по 6.500 динара годишње, по навршеној периоди од четири године по 7.000 динара;

5. Председницима првостепених судова по 6.000 динара годишње, по навршеној периоди од четири године по 6.500 динара;

6. Судијама среских или градских и првостепених судова по 3.000 динара годишње. После сваке навршене периоде од три године по

500 динара повишице, тако да последња плата буде 6.000 динара годишње.

У случају кад је председник или судија постављен са звања које је равно по плати са звањем на које се поставља, онда године проведене на ранијој плати, рачунаће се за периодску повишицу у новом звању.

У периодску повишицу рачуна се и оно време које је проведено на расположењу, само кад се врати у службу.

Члан 57.

Председник Касационог Суда може дати одсуство Касационим Судијама до 5 дана закључно, општа седница Касационог Суда до 15 дана, а дужа одсуства даје Министар Правде.

IX. О рангу судија.

Члан 58.

Ранг међу судијама одређује плата. Ко у једнаком звању има већу плату, тај је по рангу старији. Ако су плате једнаке, онда је по рангу старији онај, који је пре добио ту плату. Вишак онај, преобраћен од старе плате у талирима, овде се не рачуна за већу плату и за ранг.

Ако су два или више судија добили једним указом или решењем једнаке плате, онда је најстарији по рангу онај, који има више времена указне службе, ма да је у указу други ред стављен.

Овим се замењују дојакошња наређења, противна овоме, као и §. 14. устр. Апелационог Суда, у колико се односи на ранг судија.

Спорове о рангу решава председник суда. Противу овог решења незадовољни судија може се, за петнаест дана од дана саопштеног решења, жалити Касационом Суду, који, у своме одељењу, изриче о томе своју одлуку.

Ну кад је спор о рангу између судија Касационог Суда, онда о томе решава општа седница Касационога Суда.

О среским или градским судијама води се нарочита ранглиста у Министарству Правде, одвојено од ранглисте осталих судија и председника судова.

X. Прелазна наређења.

Члан 59.

Од полагања судијског испита ослобођавају се осем лица именованих у чл. 7. став 3. ов. зак.

и они који су раније били судије првостепеног суда, као и секретари Министарства Правде и виших судова, који су на тим положајима служили пре ступања овог закона у живот.

Члан 60.

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише, а добија обавезну силу десетог дана од дана обнародовања у службеним новинама, а тада губи снагу закон о судијама од 19. јануара 1901. године.

ДРЖАВНИ САВЕТ
КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

Бр. 2706.
10. марта 1910. год.
у Београду.

Господине Министре,

Државни Савет проучио је „предлог закона о судијама“ који сте му писмом Вашим од 12. фебруара 1910. год. Бр. 2522. изволели послати на оцену и мишљење, па је нашао:

Ступањем на снагу Устава од 5. јуна 1903. год. настала је и потреба да се садањи, *закон о судијама од 19. фебруара 1901. год.* „доведе у сугласност са уставним одредбама. Томе је послу приступљено још у јесен 1903. год., и израђен је „*Предлог закона о изменама и допунама у закону о судијама*“. Тај предлог писмом Господина Министра Правде од 1. децембра исте године Бр. 14885. послат је на мишљење Државном Савету, и о њему је Савет дао своје мишљење у писму од 11. децембра 1903. год. Бр. 8076., па је на томе и остало.

Доцније, на основу тога предлога, израђен је нов „*Предлог закона о судијама*“ у који су унете одредбе о судијским испитима, установа звања инспектора при Министарству Правде, и у неколико измењене су одредбе о одговорности судија. Тај предлог послат је Државном Савету писмом г. Министра Правде од 3. фебруара 1908. год. Бр. 1330., и о њему је Савет дао своје мишљење и примедбе у писму од 4. марта исте године Бр. 1455.

Ни овај предлог није озакоњен, јер је, као што се види из писма г. Министра од 12. фебруара ове године Бр. 2522., због установе среских и градских судија, ранији предлог попуњен, и у њега унет знатан део саветских примедаба, па је тако прерађен, предњим писмом послат Савету на мишљење.

Овај предлог треба усвојити али са овим изменама и допунама:

1., Државни Савет у писму своме од 19. марта ове године Бр. 2395. дао је мишљење, да предлог „*закона о сресним или градским судовима*“ треба да носи назив „*Закон о сресним и градским судијама*“. По томе и чл. 1. „*предлога закона о судијама*“ боље је редиговати овако:

„*Судија у првостепеном суду и судија сресни и градски може бити сваки српски грађанин, који је редовно свршио правни факултет у Србији, или на страни, положио државни судијски испит, има 25 година живота и испуњава друге законске погодбе за државну службу*“.

2., у чл: 2. предлога, за квалификације председника првостепених судова, и судија Апелационог Суда, поред осталих погодаба, тражи се за сресне и градске судије, као и за правозаступнике, да су седам година служили у томе положају. Напротив тражи се само пет година за судије првостепених судова, секретаре Министарства Правде и виших судова, редовне и ванредне професоре права на Универзитету или редовне професоре права пређашње Велике Школе.

Нема оправдана разлога, да се среске и градске судије одвајају од судија првостепених судова и за њих тражи већи број година службе, кад они по чл. 5. односно 4. *предлога закона о среским или градским судовима* имају ранг и квалификације судија првостепених судова, а по чл. 56. овога предлога закона о судијама и право на плáту колико имају првостепене судије, и на периодске повишице.

Према томе Државни Савет налази, да би у овоме члану, а у трећем реду, после речи: „*судије првостепених судова*“ требало додати „*или среске и градске судије*“.

У шестом реду истога члана, после речи „*или редовни професори*“, додати реч „*права*“ да би било јасније; а у деветом реду изоставити речи: „*или били толико времена среске или градске судије*“.

3., у чл. са разлога код чл. 1. у четвртом реду, после речи „*судије првостепених*“, изоставити речи „*или среских односно градских*“, а после речи „*судова*“ додати „*или као среске и градске судије*“.

У петом реду истога члана, после речи „*или редовни професори*“ додати реч „*права*“.

4., У чл. 4., а у другом ставу, у другом реду, после речи „*службе*“ изоставити речи „*и службе сресног или градског судије*“, са разлога код чл. 2. овог предлога.

5., У чл. 7. у првом ставу, а у трећем реду, реч „*услове*“ заменити са речи „*погодбе*“; а у шестом реду место речи „*провео*“ ставити „*служио*“.

У трећем ставу, а у другом реду, после речи „*не полажу*“ додати „*редовни и ванредни професори права на Универзитету, редовни професори права пређашње Велике Школе*, а реч „*професори права*“ изоставити. Тако исто у другом реду истога става, после речи „*правозаступници*“ изоставити речи „*у случају чл. 2. и 3. овога закона*“, јер би, ако се то не би изоставило, по чл. 1. морали полагати испите за судије првостепених судова и за среске и градске судије.

6., У чл. 8. у петом ставу, а у четвртом реду, испред речи „*професори*“ додати речи „*редовних или ванредних*“, да би одговарало ставу трећем.

7., У чл. 9. тачку в) према тач. а) требало би редиговати овако:

в), „*из трговачког и меничног права, са трговачким законом и из закона о стечајном поступку*“.

По петом ставу овога члана писмени испит састоји се из домаћег састава (теме) и писменог задатка (клаузуре). Од израде теме ослобођавају се кандидати, који имају титулу доктора права.

Ни за лекара, који имају титулу доктора, не чине се никаква изузећа у погледу полагања испита, те стога то не треба чинити ни за докторе права. На против њихове израђене теме, као научне расправе биће од користи правној литератури.

Са тих разлога Савет налази, да другу реченицу тога става, која гласи: „Кандидати, који имају титулу доктора права, *ослобођавају се израде домаћег* састава“ треба из предлога изоставити.

8., По чл. 10. ставу другом, испитне оцене су за кандидате: „*положио одлично, једногласно положио, већином гласова положио и није положио*“.

Кандидат може положити испит одлично, може га положити добро, а може пасти на испиту. То све може бити једногласно или већином гласова. Зато је боље да се тај став редигује овако:

„*Оцене су: положио испит једногласно или већином гласова, одлично, добро или није испит положио*“.

Ова поступност у оценама, јаче је мерило при избору кандидата за судијско место.

У трећем ставу овога члана тражи се, да кандидат за поновни испит полаже хонорар за сваког члана испитног одбора по 20 динара, а за деловођу 10 динара.

Нема оправданог разлога, зашто се за други испит тражи већи хонорар, него што се тражи по чл. 7. за први испит. Зато Савет налази, да у трећем ставу, а у петом реду, треба изоставити речи: „*по 20 динара а за деловођу 10 динара*" и место њих ставити „*и за деловођу хонорар, који је одређен у чл. 7. овога закона*".

9., У чл. 12. место онога о чему гласи први ред првога става, ставити: „*Судије првостепених судова и судије среске и градске постављају се*", а остало остаје као што је у предлогу.

У другом ставу истога члана речи: „*судија сресног или градског суда*", заменити са речима „судија сресни или градски". Остало остаје по предлогу.

У трећем ставу, а у другом и трећем реду, речи: „*за судију сресног или градског суда*" заменити са речима: „*за судију сресног или градског*".

10., У III. одсеку, који гласи „*О начину бирања сресних или градских*" реч „*или*" заменити са „*и*".

11., У чл. 16. у првом ставу, у првом и другом реду, речи: „*кад се упразни једно или више места судијских у сресном или градском и у првостепеном суду*" заменити са речима: *Кад се упразни једно или више места судијских у првостепеном суду, или сресних и градских судија*". Остало остаје по предлогу.

12., У чл. 17. у другом реду после речи „*Министар Правде*" додати „*најдаље за месец дана,*" да се избор не би дуже одлагао, јер је у интересу судског рада, да се упражњена места што пре попуне.

13., У чл. 19., у четвртом реду, речи „*онога кандидата кога*", заменити речима: „*оних кандидата које*", јер се једном листом бирају по два кандидата за свако место.

14., У чл. 23. у трећем реду првога става после речи: „*Министар Правде*" додати „*најдаље за месец дана*", са разлога код чл. 17.

15., По другом ставу чл. 26. судија се „*по своме пристанку*" може употребити и на друге дужности предвиђене у каквом специјалном закону, ну само кад није по својој редовној дужности. Ово није противно Уставу, и кад специјални закон одређује судију на такву дужност, онда није потребан за то његов пристанак, јер Устав не заклања судију од рада, него заштићује његов судијски положај у интересу изрицања правде, да се не може уклонити са своје редовне судијске дужности и употребити да врши другу дужност. Зато би требало из предлога изоставити речи „*по своме пристанку*".

16., У првом ставу чл. 27., речи „*сталан надзор над радом сресних или градских и првостепених судова*" заменити са речима: „*сталан надзор над радом првостепених судова и сресних и градских судија.*"

Други, трећи и четврти став овога члана, који говоре о бирању инспектора, о њиховој плати, сталности, дужности и одговорности., треба из предлога изоставити. Томе није место у закону о судијама, него у устројству централне државне управе, а посебице у одсеку који говори о уређењу Министарства Правде.

17., По чл. 28. првом ставу, судија сем свога пристанка, може бити премештен и у случају чл. 43. тач. 3. овога предлога, а то је за казну, у друг и суд истога степена, или у другу струку.

Ово је противно чл. 157. Устава по коме су судије у својим звањима стални, и могу бити премештени само новим постављењем по својем писменом пристанку. Начело сталности искључује премештај за дисциплинску кривицу у други суд и у другу струку. Довољна је заштита против неисправних судија, што Касациони Суд, као највиша дисциплинска власт, може такве судије по закону казнити губитком плате до три месеца, па и губитком службе.

Са ових разлога, Савет налази, да би први став овога члана требало заменити овако:

„Судија може бити унапређен или премештен само новим постављењем по својем писменом пристанку“.

Други став остаје по предлогу.

Послѣ другог става додати нов став као трећи, који да гласи:

„У случају кад се судска област смањи, те због тога настане потреба да се смањи у суду број судија, онда се из суда премештају у друге судове истога степена оне судије, који су по рангу млађи.“

Ова је допуна потребна, да не би зависило од воље Министра, кога ће судију да премести.

18., У први став чл. 29., сем крвног сродства и сродства по тазбини, због кога по чл. 155. Устава сродници не могу бити судије у једном суду нити заједно судити, унесено је још као препрека и сродство по крштењу до другог степена закључно, а и ако су судије пашенози, чије су жене рођене сестре.

Сродство по крштењу духовно је, религиозно сродство. То сродство Устав није сматрао за препреку, па га зато није унео у чл. 155. ни уврстио међу сродства, која су побројана као препреке.

Пашенози нису никакав род. Јер по §. 55. грађанског закона сродство је по тазбини између мужа и жене са сродницима мужевљевог и жениног рода по крви, а то нису пашенози. По томе, ни однос судија као пашенога, не може бити препрека да буду заједно у једном суду, јер то Устав не узима за препреку.

Са ових разлога, став први овога члана треба заменити овако:

„Не могу бити судије у исто време у једном суду, нити заједно судити, сродници: по крви у правој линији у коме било степену, у побочној до четвртог степена завршно.

Други и трећи став остаје по предлогу, а у четвртом ставу место *„чл. 23„* ставити *„чл. 28“*., јер је штампарска погрешка.

19. По чл. 30. судија сресни, градски, и судија и председник првостепеног суда мора бити пензионисан чим наврши 60 година, а председник и судије Касационог Суда, и судије и председник Апелационог Суда не могу бити пензионисани док не напуне 65 година, а тада морају бити пензионисани.

Сем тога, у овоме члану одређује се, да пензионисање може бити и пре 60 односно 65 година, али само за дисциплинску кривицу по чл. 43. тач. 4. овога предлога, по пресуди опште седнице Касационог Суда.

По чл. 157. Устава судија против своје воље не може бити пенсионисан, осим кад наврши 60 година живота, или 40 година службе, или кад телесно или душевно тако оболи, да не може вршити дужност. Устав, као што се види, у погледу година старости, не чини никакву разлику за председнике и судије виших и нижих судова, него само даје овлашћење, да се судија тада, и против његове воље, може ставити у пензију. Нашто онда у закон уносити одредбу, да се судије и после 60 година не могу задржати на служби само ако су спремни и здрави, кад то Устав не забрањује. Разлог, који би се могао навести, да такве судије неће потпуно бити независне, у изрицању правде, јер ће презати да не буду пензионисани, не може да правда такву претпоставку. Ако судија одговара своме узвишеном позиву, њиме не може то утицати, кад зна да Устав допушта, да се судија по навршетку 60 година може пензионисати. Иначе га треба ставити у пензију.

Одредба у предлогу, да се председници и судије Касационог и Апелационог Суда не могу пензионисати док не напуне 65 година старости противна је одредби чл. 157. Устава.

Тако исто противно је тој одредби Устава, и да се судија за казну може пензионисати, јер су предвиђени случајеви у којима судија може бити пензионисан, а у те случајеве Устав није уврстио пензионисање као дисциплинску казну.

Са наведених разлога, Савет налази, да би чл. 30. у предлогу требало заменити овако:

„Судија не може бити стављен у пензију против своје воље, осем кад наврши 60 година живота, или четрдесет година државне службе, или телесно или душевно тако оболи, да не може дужност да врши. Али са последњег узрока, судија се не може ставити у пензију без решења опште седнице Касационог Суда.

20., У чл. 31. са разлога изнетих код чл. 30. у другом реду после броја *„60“* изоставити *„односно 65“*.

21., У првом ставу чл. 35. а у другој реченици у другом реду речи *„уз тужбу“* заменити са речима *„у тужби“*, јер се у тужби а не уз тужбу именује судија који се тужи итд.

22., У чл. 42. дефинише се шта су дисциплинске кривице за које судија одговара. То је боље и одређеније изведено у § 43. закона о чиновницима грађанског реда, јер су побројани и други иступи за које и судија треба да одговара.

Ово је било усвојено у закону о судијама од 9. фебруара 1881. год. (чл. 34.) а и у садањем закону (чл. 20.) те зато би требало такву одредбу унети и у овај предлог. По томе чл. 42. треба да гласи:

„У случајевима § 43. закона о чиновницима грађанског реда, и допуне истога параграфа од 15. јуна 1864. год. (збор. 17. стр. 23.) *казниће се и судија дисциплински“.*

23., У чл. 43. предлога, који побројава дисциплинске казне, са разлога изнесених код чл. 28. и чл. 30. (в. тач. 17. и 19.) изоставити тач. 3. која гласи: *„Премештај у други суд истога степена, или другу струку“*, и тач. 4. која гласи: *„Стављање у пензију“*. По томе тач. 5. постаје тач. 3.

24., Чл. 42. из предлога треба изоставити, јер о чему он гласи, казато је у првом ставу чл. 49. који постаје чл. 47.

25., Чл. 46. постаје чл. 45. и остаје по предлогу.

26., Чл. 47. у предлогу треба сасвим изоставити, са разлога наведених код чл. 28., 30. и чл. 43. (в. тач. 17., 19. и 23.).

27., У чл. 48. који због изостављеног чл. 45. и чл. 47. постаје по реду чл. 46. трећи став треба заменити овако:

„О изузећу решавају остале неизузете судије Касационог Суда, а ако неби остао онолики број судија, колико се тражи за састав опште седнице Касационог Суда по § 13. устројства Касационог Суда“.

Ова је измена потребна зато, што тужени судија има право да чини изузеће против пет судија. Али сем тих судија, може тужени судија имати брата и таста који су судије у Касационом Суду, и који се морају сами изузети. У томе случају остало би са председником само осам неизузетих судија, и ако би се усвојило као што је у предлогу, да могу решавати само девет судија, онда се не би могло решити о изузећу, а то не сме бити.

Ова је допуна усвојена и у чл. 37. трећем ставу предлога.

28. чл. 49. у предлогу по реду постаје чл. 47.

29. чл. 50. из предлога треба изоставити са разлога изнетих код чл. 28. (в. тач. 17.).

30. чл. 51. по реду постаје чл. 48.

31. чл. 53. постаје по реду чл. 49.

По другом ставу овога члана, ако судија буде осуђен за кривицу, која не повлачи губитак грађанске части, на затвор до 6 месеци, пресуда се шаље Касационом Суду, да општа седница реши: да ли тај судија може остати и даље судија.

Чиновник, који буде осуђен и за најкраће време на затвор, без губитка грађанске части, по §. 65. закона о чиновницима грађанског реда не губи службу, јер исту губи ако је затвор дужи од 6 месеци (§ 64.); али за време издржања казне не добија плату. То исто треба да вреди и за судију. Јер судија може

изазват учинити кривицу, или нападнут у одбрани прекорачити границе нужне одбране, те нема разлога оптуживати га Касационом Суду.

Државни Савет налази, да став други овог члана треба из предлога изоставити.

52., чл. 53., који по реду постаје чл. 50., неодређен је јер нема санкције. По њему ако судија за просте, али неморалне, или из користољубља, злочине и преступе, учињене изван своје дужности, пресудом редовних судова буде ослобођен од казне због недовољних доказа, Министар Правде извештава о томе Касациони Суд, а не каже се у којој цељи. Стога речи у петом реду „Министар Правде *известиће о овоме Касациони Суд*", боље је заменити речима: „*Министар Правде оптужиће таквог судију Касационом Суду, који ће у општој својој седници одлучити, да ли ће оптужени остати и даље судија или не.*"

33., чл. 54. и 55. постају чл. 51. и 52.

34., чл. 56. постаје по реду чл. 53.

У овоме члану говори се о платама.

По тач. 2. председнику Апелационог Суда одређује се плата 9000 динара годишње, а по навршеној периоди од четири године 10.000 динара.

Председник Касационог Суда има по предлогу 10.000 динара годишње плате, те с тога председника Апелационог Суда нетреба изједначити у плати са председником Касационог Суда. Зато би 2. тачку требало редиговати овако.

„2. *Председнику Апелационог Суда 8.500 динара годишње а по навршеној периоди од четири године 9000 динара.*"

По тач. 4. судије Апелационог Суда одвајају се у плати од председника првостепених судова, јер им је плата по 6500 и 7000 динара годишње; а председницима по тач. 5. по 6000 и 6500 динара.

За судије Апелационог Суда, председнике првостепених судова, по чл. 156. Устава траже се исте квалификације, што очитује да су по положају равни, па с тога имају и једнаку плату по чл. 32. садашњем закону о судијама.

Државни Савет налази да не треба деградирати председнике првостепених судова, и да с тога тач. 4. и 5. у предлогу треба спојити уједно и редиговати овако:

„*Судијама Апелационог Суда и председницима првостепених судова по 6500 динара годишње, а по навршеној периоди од четири године по 7000 динара*".

Тач. 6. постаје 5. у њој први ред треба заменити овако: „*Судијама првостепених судова и судијама сресним и градским*", остало што даље следује у тој тачци остаје по предлогу.

35., Чл. 57. постаје по реду чл. 54. и остаје по предлогу. У њему се говори, ко даје осуство судијама Касационог суда, а не говори се ко даје одсуство председнику. С тога би требало тај члан у предлогу допунити и као други став додати ово:

„*Председнику Касационог Суда даје одсуство до 15. дана закључно општа седница Касационог Суда, а дуже одсуство даје му Министар Правде.*"

36., Чл. 58. постаје по реду чл. 55. у шестом ставу тога члана, а у првом реду, после речи „*сресни*" реч „*или*" заменити са „*и*". Остало остаје по предлогу; и

57., Чл. 59. и 60. постају по реду чл. 56. и 57.

Саопштавајући Вам ово саветско мишљење, част ми је, Господине Министре, и овом приликом уверити Вас о мом одличном поштовању.

Председник Државног Савета
Генерал

С. Грујић с. р.